

Slovenski ČEBELAR

letnik CXIX • oktober 2017

10

ČZS odločno v »boju«
za podporo čebelarjem
za vsako čebeljo družino
preko razglasitve čebel
za ogrožene

- Reinvazija varoj
- Uporabite najprimernejše poti prodaje
- 100-letnica smrti dr. Filipa Terča
- Finančna pomoč čebelarjem za nadomestilo škode v čebelarstvu v letu 2017

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s. p.
Gabrje 42, 1356 Dobrova
Tel.: 01 36 41 106, faks: 01 36 41 307
GSM: 031 351 964
e-pošta: robineli@siol.net
WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME TRGOVINA - ČEBELARSTVO

IZOLACIJSKA PENA

SATNICE

MATIČNA REŠETKA

SATNIKI

OJAČANA RAZSTOJIŠČA

TESTNE MREŽE

VSE ZA OBNOVO PANJEV

IZDELAVA IN PRODAJA
VSEH VRST SATNIC.
PO DOGOVORU MOŽNA
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA.
(MIN. KOLIČINA 30 KG)
OGLEDITE SI IZDELAVO
SATNIC NA
NAŠI SPLETNI STRANI.

ČEBELARIEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO
4-% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 100 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Delovni čas: od pon. do čet.: 9.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 9.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

BH
Belokranjski
HRAM

LYSON

Akcija

Za člane ČZS nudimo 7% popust pri nakupu čebelarke opreme
v vrednosti nad 50 EUR. Pri nakupu sladkorja v količini večji od
200 kg pa prejmete 11% popust na vso opremo Lyson.

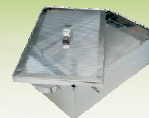
Točilo 6 kaset kombinirano za AŽ in LR,
avtomatsko samoobračalno
cena: **1.620,16 €**

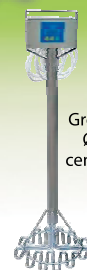
Točilo 4 satno univerzalni koš,
motorni pogon
cena: **547,00 €**

Zaščitni kombinezon
več vrst
že za **32,00 €**

Inox sončni
topilnik - mali
cena: **184,46 €**

Grellec za med
Ø 250 mm
cena: **409,00 €**

Komora za
dekristalizacijo medu
cena: **1.100 €**

Panj american
langstroth barvan
cena: **63,32 €**

Trietažni panj AŽ 10 satni
standard s kontrolno varo,
cena: **152,15 €**

Panj AŽ 10 satni
standard s kontrolno varo
cena: **103,50 €**

Pogače in BIO sladkor
za krmljenje čebel -
ugodno

*vse cene vsebujejo DDV

Ostalo čebelarstvo opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o., Ulica Staneta Rozmana 16, 8340 Črnomelj, M: +386 40 745 750, +386 40 748 588, +386 31 695 485

Delovni čas trgovina Črnomelj: pon-pet 09:00-13:00 in 16:00-19:00, sob 08:00-12:00

Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale, M: +386 40 269 870

Delovni čas trgovina Domžale: pon: 9-16, tor: 9-16, sre: 9-17, čet: 9-16, pet: 9-16, sob: 8-12

www.belokranjski-hram.si, facebook-belokranjski hram, E: info.belokranjski-hram@t-2.si

Spoštovani čebelarji in čebelarke!

Huda gniloba čebelje zalege je ena od najnevarnejših bolezni, ki ogrožajo naše čebele in čebelarstvo. Bolezen se zatira po zakonu. Uradno predpisani postopki za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje bolezni so opisani v **Pravilniku o ukrepih za ugotavljanje, zatiranje, obveščanje in preprečevanje hude gnilobe čebelje zalege (*Pestis apium*)** (Ur. l. RS, št. 119/06 in 38/07).

Iz panja v panj bolezen prenaša sam čebelar, in sicer z okuženim satjem, medom, orodjem in rokami. Iz čebelnjaka v čebelnjak pa se bolezen prenaša najpogosteje z ropanjem oslabeledih okuženih družin, z nakupom okuženih čebeljih družin, z okuženimi satnicami, panji, orodjem, medom itd. Po zadnjih podatkih je v Sloveniji odkritih vedno več novih žarišč bolezni. Za to je več vzrokov: zaradi številnih propadov čebeljih družin in posledično ropov oslabeledih družin ali praznih panjev, če jih čebelar ni pravočasno zaprl, očistil in razkužil, oskrbe čebeljih družin z nekakovostno hrano, neznanja posameznih čebelarjev prepoznati spremembe, če sanacija žarišča bolezni ni opravljena po navodilu ali dovolj temeljito, če premiki čebeljih družin niso sledljivi, če se prevaža čebele na pašo na in z območja zapore zaradi hude gnilobe, če je na območju več neregistriranih čebelnjakov, ki jih ni v evidencah in se ob izbruhu bolezni ne pregledajo, idr.

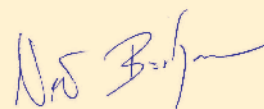
Ob pojavu suma bolezni bo pooblaščen veterinar VF NVI v najkrajšem času pregledal obolelo družino in odvezel vzorce za laboratorijsko preiskavo. Po potrditvi bolezni bo uradni veterinar Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) odredil ukrepe, med drugim sanacijo žarišča in zaporo območja okrog žarišča bolezni, znotraj katere je treba pregledati vse čebelje družine, kar opravijo veterinarji VF NVI. Če se znotraj zaprtega območja odkrijejo novi primeri bolezni, se območje zapore razširi in pregleda vse čebelje družine tudi na območju razširitve, kar se pogosto dogaja.

V dobro organiziranih čebelarskih društvih ti pregledi potekajo veliko hitreje, večji je red na pasiščih, strokovno znanje organiziranih čebelarjev je večje, hitreje se sanirajo zapuščeni čebelnjaki, ki so stalen in zelo nevaren vir okužb. Hitra sanacija okuženega žarišča in posledično sprostitev zapore območja zaradi hude gnilobe pa sta v interesu tako čebelarjev kot veterinarjev.

Zaradi tega vsa čebelarska društva pozivamo, da vložijo vse moči pri sodelovanju med čebelarji ter strokovnimi službami VF NVI, saj je to velikega pomena pri nadzoru in sanacijah žarišč hude gnilobe čebelje zalege. Pogosto neodzivnost posameznih čebelarjev na območju zapore, ki ne omogočijo pregleda svojih čebeljih družin, povzroči podaljševanje zapore. Veterinarji VF NVI se zelo trudijo taka območja čim hitreje pregledati, zato pozivamo vse čebelarje, da se odzovejo na obvestila o načrtovanih pregledih in so v času dogovorjenega pregleda prisotni v čebelnjaku ali pa zagotovijo prisotnost pooblaščenih oseb, ki je sposobna asistirati pregledu čebeljih družin (odpreti panj, izvleči vse sate s pokrito zalego in jih pokazati veterinarju). Prav tako pozivamo čebelarska društva in čebelarje, da kjer je ugotovljena huda gniloba čebelje zalege, sanacijo opravijo striktno po navodilih uradnega veterinarja UVHVVR in veterinarja VF NVI.

Da bi se približali cilju sanacije žarišč hude gnilobe čebelje zalege v 40 dneh, ki ga je sprejel UO ČZS in je bil posredovan na MKGP, pa bodo potrebni res hitra in maksimalna podpora čebelarjev in čebelarskih društev pooblaščenim veterinarjem in izvajanje dobre čebelarske prakse v vsakem posameznem čebelarstvu. S tem bo tudi zmanjšana možnost prenosa hude gnilobe čebelje zalege na sosednja čebelarstva in posledično manjše število žarišč bolezni. Samo s skupnim sodelovanjem bo sanacija uspešna in v zadovoljstvo vseh.

Vlado Auguštin, svetovalec JSSČ za tehnologijo, in Boštjan Noč, predsednik ČZS

Hitra sanacija žarišč hude gnilobe je v interesu vseh čebelarjev in veterinarjev

KAZALO

UVODNIK

Vlado Auguštin in Boštjan Noč 253

ZDRAVJE ČEBEL

Vlado Auguštin: Uničenje voščene vešče 255

Izr. prof. dr. Ivan Toplak, dr. vet. med.: Virusne okužbe čebeljih družin: včeraj, danes, jutri (II. del) 256

Mag. Mira Jenko Rogelj, dr. vet. med.: Rein vazija – ponovni vdori varoj v čebelje družine 258

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Mag. Andreja Kandolf Borovšak: Vsebnost kumafosa v čebeljih pridelkih 259

Nataša Klemenčič Štrukelj: Uporabite najprimernejše poti prodaje 261

Tanja Magdič: Kakšno ceno postaviti? 261

Prof. dr. Elko Borko, dr. med.: Pomen dela dr. Filipa Terča – ob stoletnici njegove smrti 263

Sandra Rebek: Strokovna ekscurzija apiterapevtov po Balkanu 266

Janez Hafner: 150-letnica rojstva Frančiška Rojine 266

Anej Kostrevc: E-Hive: Prihodnost čebelarstva v Celju in širše skozi oči mladih 267

Franc Šivic in Mag. Andreja Kandolf Borovšak: Novice iz sveta 268

DELO ČEBELARJA

Jože Sever: Čebelarjeva opravila v oktobru 269

IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV 271

OBVESTILA CZS 276

OGLASI 283

V SPOMIN 286

INDEKS

EDITORIAL

Vlado Auguštin and Boštjan Noč 253

BEE'S HEALTH

Vlado Auguštin: Destroying wax moth 255

Prof. Ivan Toplak, DSc, DVM: Virus infections of honeybee colonies: yesterday, today and tomorrow (part II) 256

Mira Jenko Rogelj, MSc, DVM: Reinvasion – repeated intrusion of varroa mites in bee colonies 258

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Andreja Kandolf Borovšak, MSc: The content of coumaphos in hive products 259

Nataša Klemenčič Štrukelj: Use the most appropriate sales channels 261

Tanja Magdič: What price to set? 261

Prof. Elko Borko, MD, DSc: The importance of work of dr. Filip Terč - at the one hundredth anniversary of his death 263

Sandra Rebek: Excursion of apitherapists throughout the Balkans 266

Janez Hafner: 150th anniversary of birthday of Frančišek Rojina 266

Anej Kostrevc: E-Hive: The future of beekeeping in Celje and wider through the eyes of young people 267

Franc Šivic and Andreja Kandolf Borovšak, MSc: World news 268

BEEKEEPER'S WORK

Jože Sever: Beekeeper's tasks in October 269

FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS 271

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA 276

ADS 283

IN MEMORIAM 286

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKE ZVEZE SLOVENIJE:

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nocb@czs.si

Vodja služb ČZS: Lidija Senič, vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si

Priznana rejska organizacija: Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si

Opazovalno-napovedovalna služba: Jure Justinek, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, jure.justinek@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://ecelebar.czs.si/User/Login?returnUrl=/

Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:

Vlado Auguštin: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.augustin@czs.si

Aleš Bozovičar: 01/729 61 12, 030/604 015, ales.bozovicar@czs.si

Svetovalci specialisti za ekonomiko

Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si

Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si

Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane

Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si

Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si

Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomaz.samec@czs.si

Uredništvo: Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php

Glasilo Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Vpisano je v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

Transakcijski račun ČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor

Marko Borko, Brane Borštnik, Stanislav Drev, Vladimir Fajdiga, Janez Gregori, Mira Jenko Rogelj, Andreja Kandolf Borovšak, Borut Preinfalk

Urednik

Marko Borko

Uredništvo

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php

Lektorica

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov

Članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu. Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice

Cela stran: 870 € (zunanja stran ovitka), 680 € (notranjost, živi rob), 495 € (notranjost), pol strani: 435 € (zunanja stran ovitka), 345 € (notranjost, živi rob), 250 € (notranjost), tretjina strani:

165 €, četrtnina strani: 120 €, petina strani: 85 €, desetina strani: 35 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 50 €, tretjina, četrtnina, petina, desetina 40 €. Popravki reklamnega oglasa: 1–10 popravkov 2 €, 11 ali več popravkov 5 €. Popust pri ceni za 4- do 6-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7850, Tiskano: 28. 9. 2017

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Zadnje priprave za zimo. Srebrno priznanje.

Fotografija z mednarodnega natečaja čebelarstva fotografije Čebelarske zveze Slovenije 2017.

Foto: Štefan Žemva, Slovenija

Mednarodna barvna koda za označevanje čebeljih matic

2013

2014

2015

2016

2017

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Matej Mandelj, tajnik: 041/337 854, matej.mandelj@czs.si, Barbara Dimc, poslovna sekretarka: 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Zlatica Kovačević, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si

Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika (vsak prvi delovni četrtek v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, cebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php

Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si

Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php

Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php

Uradne ure JSSČ:

• Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarskem centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

• Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

• Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarskem razvojno-zobraževalnem centru):

ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

• Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.

• Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek, 16. 10. 2017 od 9.00 do 13.00

• Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarskem centru Maribor): petek, 20. 10. 2017 od 8.00 do 12.00.

Uničevanje voščene vešče

Dobrim in varčnim čebelarjem se že čez poletje nabere precej voščin. Ob pregledovanju čebeljih panjev zbiramo prizidke, ki se držijo satnikov, panjskih sten in matične rešetke, prazne matičnike, polomljene satnice in trotovino iz gradilnikov. Tem voščinam dodamo še sate, ki so se zlomili bodisi pri točenju medu bodisi med prevozom panjev, ter medene pokrovce in sate, ki jih jeseni zaradi starosti izločimo iz čebelarstva. Tudi med jesenskim čiščenjem matičnih rešetk in podnic panjev se nabere še precej voščenega drobirja.

Zbrane voščine in odbrano satje moramo zavarovati pred voščenimi veščami. Leto za letom nam povzročajo veliko škode. Znani sta velika in mala voščena vešča, od katerih je med čebelarji bolj znana velika voščena vešča, saj v čebelarstvu povzroča škodo. Še posebej mladim čebelarjem, ki imajo manj izkušenj, se kaj hitro zgodi, da jih preseneti ta škodljivec.

Velika vešča (*Galleria mellonella*) z rjavkastimi krili dosega razpon med 2,5 do 3 cm. Na sprednjih krilih so temni madeži. Krila male vešče (*Achroia grisella*) so na koncu zakrožena in dosežejo razpon 2 cm ter se srebrno sivo lesketajo. Velika in mala vešča sta podnevi običajno skriti; šele ponoči se zbudita in vdirata v čebelja bivališča. Svoja mehka, steklasta, rahlo ovalna, le 0,4 mm velika jajčeca odlagata v zareze panja, redkeje na same sate. Mala vešča izleže več sto jajčec, velika pa pogosto več kot tisoč.

Ob ugodnem toplem vremenu se v 4 do 5 dneh izležejo majhne ličinke s štirimi pari nog. Najraje se zadržujejo na

podnici, od koder se kmalu odpravijo na starejše sate. V vročem poletju traja ves razvoj velike vešče približno mesec in pol, pri mali vešči pa tri mesece. Pri temperaturi pod 10 °C se razvoj ustavi. Pri obeh vrstah sta ličinki samice nekaj večji od samcev.

Ličinke ne poškodujejo in uničujejo samo satja, ampak

tudi satnike in druge lesene dele panja. Razen uničenja satja in panjev voščena vešča uničuje tudi zalego in prenaša spore hude gnilobe čebelje zalege. Na srečo ima vešča v zdravi čebelji družini malo možnosti, da napravi škodo, lahko pa v nekaj tednih uniči slabo skladiščeno satje.

Največji sovražnik vešče so čebele. Če je družina močna, čebele izvlečejo ličinke vešče. Zato moramo skrbeti, da imamo le živalne družine z rodovitnimi maticami. Prav tako mora čebelar s pravilno oskrbo pomagati čebelam pri čiščenju panja. Stene panja naj bodo gladke, dno panja vedno, zlasti pa spomladi, čisto. Da vešča ne bo imela zavetnih mest, kamor bi odlagala jajčka, je treba odstraniti prizidke. Čebelje družine naj bodo zožene na toliko satov, kolikor jih popolnoma zasedajo. Redno obnavljajmo satje. Staro, črno, neprozorno satje, ki ga imajo vešče najrajši, spriti izločajmo.

Satje moramo shranjevati v prostorih ali omarah, kamor čebele nimajo dostopa. V toplih mesecih ga je treba razkuževati. Če nimamo omare, hranimo satje v svetlem, suhem in zračnem prostoru, kajti svetloba, preprih, vlaga in nizke temperature ovirajo voščeno veščo pri razvoju. Posoda, v kateri zbiramo voščine, mora biti vedno zaprta. Voščine hranimo na hladnem. Na temperaturah pod 10 °C se jajčeca, ličinke in bube ne razvijejo. Nepotrebno satje in voščine čim prej pretopimo v vosek ali oddamo v predelavo. Več podrobnosti o skladiščenju satja si lahko preberete v Slovenskem čebelarju 9/2012, str. 273.

Poleg vseh znanih metod uničevanja voščene vešče se za uničevanje tega škodljivca na trgu ponujajo tudi ekološka sredstva (npr. sredstvo B401 ali Certan, ki ga proizvaja podjetje Vita Europe). Takšna sredstva so primerna za učinkovito in ekološko uničevanje ličink voščene vešče. Učinkovina je snov, ki sestoji iz spor *Bacillus thuringiensis* ssp. *aizawai* serotip 7 (1,5 %), ki se je že prej uporabljala v kmetijstvu, kot sredstvo pri integriranem zatiranju škodljivcev, predvsem v sadjarstvu in vrtnarstvu. *Bacillus thuringiensis* ssp. *aizawai* serotype 7 je mikroorganizem s ciljnim delovanjem na ličinke voščene vešče, ki ni nevaren za ljudi in čebele. Ne pušča nedovoljenih ostankov v vosku in medu, prav tako ne vpliva na senzorične in organoleptične lastnosti medu. V skladu z odobritvijo regulativnega sveta EU št. 2092/91 so sredstva s to učinkovino primerna za ekološko čebelarjenje, z namenom preventive pred napadom voščene vešče, in se uporabljajo po zadnjem točenju medu, na satju katerega nameravamo skladiščiti. Tako »obdelano« satje bo zaščiteno pred napadom ličink voščene vešče do naslednje čebelarske sezone.

Da pa voščena vešča le ni tako velik nepridiprav, kot si predstavljamo, so letos skupaj s španskimi kolegi ugotovili britanski znanstveniki. Spoznali so, da se lahko ličinka voščene vešče poleg čebeljega voska prehranjuje tudi s plastiko. V manj kot eni uri se namreč uspe ličinki pregristi skozi pla-

Foto: Mira Rogelj Jenko

stično vrečko, znanstveniki pa upajo, da bodo s pomočjo tega prišli do rešitve, kako pospešiti biološko razgradnjo plastičnih odpadkov. Odkritje bi lahko prispevalo k reševanju težav, ki jih predstavljajo plastične vrečke za okolje. Vsako leto ves svet skupaj namreč proizvede kar približno 80 milijonov ton polietilena, ki je glavni material plastičnih vrečk. Vrečke so v

vsakodnevnem življenju neizogibne, a težava je, ker je potrebnih več sto let, da se takšna vrečka v naravi sama razgradi.

Vlado Auguštin

Svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja
vlado.augustin@czs.si

Virusne okužbe čebeljih družin: včeraj, danes, jutri (II. del)

Vsekakor predstavljajo dejavnosti čebelarja, kot so nakup nove čebelje družine, združevanje čebeljih družin različnih lastnikov, združevanje šibkih čebeljih družin, paša (iz več različnih čebelnjakov na istem mestu), obiranje pobeglih rojev čebel iz narave, med zelo tvegane dejavnosti čebelarja za prenos čebeljih virusov.

Matica je že "naravno" zelo zaščitena in odporna proti virusnim okužbam. Čeprav je možen vertikalni prenos virusov z matice na jajčeca, pa je to vsekakor veliko redkejši pojav v primerjavi s horizontalnimi načini prenosa, ki so odgovorni za večino virusnih okužb. V študiji ugotavljanja štirih čebeljih virusov (ABPV, BQCV, CBPV in DWV), ki smo jo izvedli na zalegi, hišnih in pašnih čebelah znotraj istih čebeljih družin, smo ugotovili, da je z vsemi virusi najmanj okužena zalega, potem hišne čebele in pašne čebele. **To vsekakor kaže na to, da vzroka za širjenje virusov ne gre iskati pri matici, ampak je večina virusov posledica horizontalnega načina prenosa.**

Ko razmišljamo o preventivnih ukrepih v zvezi z virusnimi okužbami, ki jih čebelar lahko izvede, je vsekakor na prvem mestu uspešno zatiranje varoj. Stalen nadzor varoj in uporaba dovoljenih ter učinkovitih preparatov za njeno zatiranje sta ključna tudi za preprečevanje virusnih okužb. Združevanje šibkih in oslabelih čebeljih družin je prej voda na mlin virusnim okužbam kot pa dobra odločitev čebelarja. Prav tako je pri nakupu večjega števila čebeljih družin treba paziti, da te izhajajo od istega (ne od različnih lastnikov). **Čistoča, razkuževanje, redna zamenjava satja, odstranjevanje in uničenje odmrlih čebel, kupovanje matic od priznanih proizvajalcev in laboratorijsko testiranje čebel so osnovni ukrepi za preprečevanje virusnih okužb.** Stalen nadzor virusnih okužb v čebelnjaku in pregled čebel pred nakupom ter izvajanje karantene bi vsekakor dolgoročno pripomogli k izboljšanju stanja virusnih okužb.

Klinično prepoznavanje virusnih okužb čebel je še zmeraj osnovna metoda za ugotavljanje čebeljih virusov. Vendar pri tem naletimo na nekaj ključnih težav, saj:

1. Številni virusi pri čebelah ne kažejo kliničnih znakov okužbe.
2. Vse razvojne oblike čebel ne kažejo enakih kliničnih znakov virusne okužbe.
3. Različni virusi lahko kažejo podobne klinične znake okužbe.
4. Okužba z istim virusom ima lahko za posledico različne klinične znake okužbe.
5. Znaki okužbe so lahko različni ob hkratni prisotnosti več različnih virusov (patogenov).
6. Klinična slika virusne okužbe je lahko odvisna od drugih dejavnikov, npr. prisotnost ostankov pesticidov v okolju.

Za ugotavljanje virusnih okužb čebelje družine so najzanesljivejše molekularne metode, ki jih lahko izvedemo le v laboratoriju. Za vzorec so najprimernejše klinično prizadete ali umrle čebele. **Za laboratorijsko preiskavo potrebujemo vzorec velikosti približno 50 odraslih čebel.** Če je ugotovljena

odmrta zalega, se izreže satje s prizadeto ali odmrlo zalego v velikosti 10 x 10 cm. Če so umrle čebele v panju ali pred čebelnjakom, se jih vzorči. Prisotnost virusov lahko ugotavljamo tudi v varojah. Vzorce je treba nemudoma poslati na preiskavo v laboratorij, lahko pa jih čebelar shrani za krajši čas, tako da jih zamrzne, saj drugače virusi propadejo in vzorec ni primeren za preiskavo. Z molekularnimi metodami lahko hitro in natančno določimo vrsto virusa, količino virusa v vzorcu in sočasno prisotnost večjega števila virusov. Če se v čebelnjaku pojavi sum na virusne okužbe, je dovolj, da so v preiskavo poslani največ 2 do 3 vzorci iz istega čebelnjaka. Iz

Virusi so zunaj živih celic le skupek neaktivnih kemičnih snovi. Ko pa vdrejo v živo celico, jo izkoristijo za čim hitrejšo tvorbo novih virusov.

Kranjska čebela z virusom deformiranih kril

preteklih laboratorijskih izkušenj in pregledov večjega števila vzorcev različnih čebeljih družin znotraj istega čebelnjaka se je pokazalo, da je stanje glede virusnih okužb v različnih družinah zelo podobno, zato za potrebe diagnostike čebeljih virusov ni treba pregledati vseh čebeljih družin istega čebelnjaka. Cena laboratorijskih preiskav z metodo RT-PCR je na Veterinarski fakulteti za pet vrst čebeljih virusov (ABPV, BQCV, CBPV, DWV, SBV) 79,12 EUR po enem vzorcu, možna pa je tudi preiskava le na posamezno vrsto virusa.

Nekaj podatkov o pogostosti in razširjenosti virusnih okužb v klinično prizadetih čebeljih družinah v Sloveniji že imamo. Povzetek laboratorijskih rezultatov je prikazan v nadaljevanju (Tabela 2). V letih od 2007 do 2015 smo v vseh treh študijah dobili podobne odstotke pri istih čebeljih virusih, število pregledanih vzorcev pa je še vedno zelo majhno, da bi iz teh študij že lahko govorili o dejanskem obsegu in razširjenosti virusnih okužb v Sloveniji.

Vsekakor bi se bilo treba v prihodnje pri izvedbi novih študij virusnih okužb v Sloveniji bolj posvetiti naključnemu vzorčenju, ne le tam, kjer se težave pojavljajo, saj so številne virusne okužbe klinično nezaznavne, a vseeno vplivajo na čebeljo družino. **Prav gotovo je treba nadaljevati testiranje vzorcev čebel ob hudih izgubah čebeljih družin, saj tako dobivamo vpogled v prisotnost različnih virusov skupaj z drugimi patogeni (varoje, nosemo ...).** Zelo malo je še poznanega, ali so čebelji virusi prisotni tudi pri drugih vrstah insektov in kakšno vlogo igrajo pri prenosu in ohranjanju nekega virusa v populaciji čebel. Uporaba tehnologije naslednje generacije sekvenciranja na vzorcih čebel bo v prihodnje prav gotovo pri-

nesla ugotovitev novih vrst čebeljih virusov, ki jih v Sloveniji še nismo ugotovili, in boljše poznavanje virusnih okužb. Od vsega naštetega pa je najpomembnejše izobraževanje čebelarjev, ki s svojimi številnimi dejavnostmi lahko bistveno pripomorejo k izboljšanju pa tudi k poslabšanju stanja virusnih okužb čebel. Prizadevanje za ohranitev kranjske čebele pa naj bo tudi cilj vsakega ljubitelja čebel, da bodo lahko uspešno čebelarili tudi rodovi, ki prihajajo za nami.

Izr. prof. dr. Ivan Toplak, dr. vet. med.

Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut
ivan.toplak@vf.uni-lj.si

Viri:

- Allen, M. F. in Ball, B. V. (1996): The incidence and world distribution of honey bee viruses. *Bee World*; 77: 141-162.
- Chen, Y., Evans, J., Feldlaufer, M. (2006): Horizontal and vertical transmission of viruses in the honey bee *Apis mellifera*. *Journal of Invertebrate Pathology* 92: 152-159.
- De Miranda, J. R., Chen, Y., Ribiere, M., Gauthier, L. (2011): Varroa and viruses. In Carreck, N L (Ed.). *Varroa – still a problem in the 21st century*. International Bee Research Association; Cardiff, UK, str. 11-31.
- Genersch, E. in Aubert, M. (2010): Emerging and re-emerging viruses in the honey bee (*Apis mellifera* L.). *Veterinary Research* 41(6), 54.
- Jamnikar Ciglencečki, U., Toplak, I. (2013): Genetic diversity of acute bee paralysis virus in Slovenian honeybee samples. *Acta Veterinaria Hungarica*, št. 61, str. 244-256.
- Jamnikar Ciglencečki, U. (2013): Preučevanje virusnih okužb pri kranjski čebeli (*Apis mellifera carnica*): doktorska disertacija. Ljubljana: Medicinska fakulteta, 173 strani.
- Jamnikar Ciglencečki, U., Toplak, I., Kuhar, U. (2017): Complete genome of chronic bee paralysis virus strain SLO/M92/2010, detected from *Apis mellifera carnica*. *Genome announcements*, vol. 5, iss. 26, str. e00602-17 (2 str.). <http://genomea.asm.org/content/5/26/e00602-17.full>, doi: 10.1128/genomeA.00602-17.
- Toplak, I., Zabavnik Piano, J., Pislak Ocepek, M. (2010): *Ugotavljanje prisotnosti petih čebeljih virusov v vzorcih obolelih čebeljih družin v letu 2010*. Ljubljana: Nacionalni veterinarski inštitut, Veterinarska fakulteta, Univerza v Ljubljani, november 2010. 48 strani.
- Toplak, I., Rihtarič, D., Jamnikar Ciglencečki, U., Hostnik, P., Jenčič, V., Barlič-Maganja, D. (2012): Detection of six honeybee viruses in clinically affected colonies of Carniolan gray bee (*Apis mellifera carnica*). *Slovenian Veterinary Research* št. 49, str. 89-96.
- Toplak, I., Jamnikar Ciglencečki, U., Aronstein, K., Gregorc, A. (2013): Chronic bee paralysis virus and *Nosema ceranae* experimental co-infection of winter honey bee workers (*Apis mellifera* L.). *Viruses*, letnik 5, str. 2282-2297.
- Toplak, I., Rihtarič, D., Pislak, M., Jurič, A., Vraničar Novak, A., Planinc, I., Matavž, L., Jenko-Rogelj, M., Škof, M., Skerbiš, S., Lešnik, V., Jenčič, V. (2016): Ugotavljanje petih virusov v odmrlih čebeljih družinah v letu 2015 v Sloveniji. V: Majdič, G. (ur.). 6. Slovenski veterinarski kongres, Portorož. *Slovenian Veterinary Research* št. 53, Suppl. 17, str. 263-266.

Tabela 2: Prikaz odstotka ugotovljenih pozitivnih vzorcev z metodo RT-PCR v treh izvedenih študijah, kjer smo testirali vzorce prizadetih čebeljih družin na pet različnih čebeljih virusov. V letih od 2007 do 2009 smo testirali 60 vzorcev izvedli v okviru raziskav programske skupine P4-0092 na Veterinarski fakulteti. V letih 2010 in 2015 pa smo 117 in 197 vzorcev pregledali v okviru letne odredbe, ki jo je financirala Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

Leto	Virus akutne paralize (ABPV)	Virus črnih matičnikov (BQCV)	Virus kronične paralize (CBPV)	Virus deformiranih kril (DWV)	Virus mešičkaste zalege (SBV)	Število pregledanih vzorcev	Referenca
2007-2009	40 %	83,3 %	18,3 %	70 %	8,3 %	60	Toplak in sod., 2012
2010	35 %	88,8 %	15,3 %	76,9 %	2,5 %	117	Toplak in sod., 2010
2015	26,4 %	85,79 %	12,69 %	56,35 %	5,58 %	197	Toplak in sod., 2016

Reinvazija – ponovni vdori varoj v čebelje družine

Varroa destructor je trenutno najškodljivejši parazit medonosnim čebelam v Evropi. Izjemno dobra prilagoditev škodljivca na čebeljo družino je razvita ob prenosu znotraj gostiteljske vrste z odraslimi čebel in trotoev naprej na zalego in v hitrem prenosu tudi na okoliške čebelje družine v preletni razdalji. Zaletavanje čebel in ropanje sta najhitrejša oblika t. i. horizontalnega prenosa med družinami in odločilna za preživetje parazitske vrste.

Podatki iz literature

Zaletavanje čebel delavk, ki ob vrnitvi domov pomotoma zaidejo v tuji panj, je v epidemiologiji prenosa raznih povzročiteljev bolezni velikega pomena. Najizraziteje se kaže v ponovnih vdorih (reinvazijah) varoj v čebelje družine. Različni avtorji so pri panjih, postavljenih v vrsti, in z žreli, obrnjenimi v isto smer, dobili od 23 do 48 odstotkov tujih čebel v posameznem panju (Sulimanović, 1986; Pfeiffer in Crailsheim, 1998; Kralj in Fuchs, 2006). Pojav so delno omejili s poslikavami in različnimi barvami panjskih pročelij. AŽ-panji, postavljeni v skladovnicah, omogočajo najvišji odstotek zaletavanja čebel.

Raziskave so pokazale, da družine z več varojami sprejmejo večje število tujih vletelih čebel. Ta lastnost je pomemben odklon v obnašanju družine zaradi zmanjšane sposobnosti čebel stražark prepoznavanja tujih čebel (Annoscia in sod., 2015). Predvsem pomembna je nesposobnost preprečitve vletavanja čebelam roparicam.

Visok odstotek zaletelih čebel vodi do večjega prenosa varoj iz močnejše napadenih družin. V devetdesetih letih 20. stoletja (Greatti in sod. 1992) so znanstveniki beležili dnevne reinvazije do 75 varoj iz 200 metrov oddaljenih če-

beljih družin. S podobnimi podatki razpolagajo v Čebelarstem društvu Kranjska Gora, v katerem izvajajo natančno diagnostiko varoj in enotno voden projekt sonaravnega zatiranja varoj od leta 1999 na območju občine Kranjska Gora.

Frey in Rosenkranz (2014) sta ugotovila pomembno veliko reinvazijo 462 ± 74 varoj pri gostoti nad 300 družinami v preletni razdalji za razliko od gostote s 50 družinami, pri katerih sta v enakem obdobju 3,5 meseca beležila reinvazijo s 126 ± 16 varojami.

Seeley in Smith (2015) sta eno skupino 24 panjev enake barve postavila v vrsto s presledkom 1 m (visoka gostota) in drugo skupino 24 panjev vsakega s presledkom od 21 do 73 m (nizka gostota). V skupini z nizko gostoto panjev sta lažje ohranila nizko raven varoj, kar je prispevalo k uspešnejši izzimitvi družin kot pri visoki gostoti družin. V družinah z visoko gostoto naselitve se je število varoj takoj po rojenju zmanjšalo. Kljub temu je poleti prišlo do prenosa varoj z zaletavanjem in ropanjem iz družin, ki niso rojile. V tej skupini je bilo zaznano tudi občutno povečano zaletavanje trotoev, kar je skupaj privedlo do večjih zimskih izgub zaradi varoj.

V zelo slabih pašnih pogojih na vrhuncu sezone čebelje družine iščejo hrano daleč naokoli. V takih pogojih dvomesečno testiranje reinvazije varoj Freya in sodelavcev (2011) ni pokazalo pomembnih razlik v prenosu varoj med družinami na razdaljah 1, 30, 400, 1300 in 1500 m. Močnejše napadene družine z varojami so bile zaradi izjemno **slabe naravne oskrbe s hrano oropane, oslabiljene in so propadle enakomerno na vseh razdaljah.**

Zaključek

Epidemiološke študije napovedujejo napredovanje patogenosti varoj zaradi visoke stopnje horizontalnega prenosa med čebeljimi družinami. Njena virulentnost neprestano raste v povezavi z različnimi kombinacijami številnih patogenih povzročiteljev, ki jih varoja prenaša iz družine v družino.

Na območju celotne države je nujno **udejanjati dobro čebelarstvo** v slehernem čebelarstvu ter preko celotne sezone zagotoviti učinkovito **izvajanje apitehničnih ukrepov**, načrtno in natančno **kontrolirati populacijo varoj v vseh čebeljih družinah na stojiščih**. Kljub širokemu izboru zdravil je vzdrževanje populacije varoj brez ogrožanja zdravja čebel mogoče le z **doslednim izvajanjem** navedenih ukrepov na slehernem stojišču čebel.

Mag. Mira Jenko Rogelj, dr. vet. med.

Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut, enota Kranj
mira.jenkorogelj@vf.uni-lj.si

Foto: Marko Pintarič

Viri:

- Annoscia, D., Del Piccolo, F., Covre, F., Nazzi, F. (2015): Mite infestation during development alters the in-hive behaviour of adult honeybees. *Apidologie* 46(3), str. 306-314.
- Čebelarstvo društvo Kranjska Gora: Delovni arhiv monitoringa invazije varoj na kontroliranih stojščih.
- Frey, E., Rosenkranz, P. (2014): Autumn invasion rates of *Varroa destructor* (Mesostigmata:Varroidae) into honeybee (Hymenoptera: Apoidea) colonies and the resulting increase in mite populations. *Journal of Economic Entomology* 107(2), str. 508-515.
- Frey, E., Schnell, H., Rosenkranz, P. (2011): Invasion of *Varroa destructor* mites into mite-free honeybee colonies under the controlled conditions of a military training area. *Journal of Apicultural Research* 50(2), str. 138-144.

- Greatti, M., Milani, N., Nazzi, F. (1992): Reinfestation of an acaricide-treated apiary by *Varroa jacobsoni* Oud.. *Experimental and Applied Acarology* 16(4), str. 279-286.
- Kralj, J., Fuchs, S. (2006): Parasitic *Varroa destructor* mites influence flight duration and homing ability of infested *Apis mellifera* foragers. *Apidologie* 37 (5), str. 577-587.
- Pfeiffer, K., Crailsheim, K. (1998): Drifting of honeybees. *Insectes Sociaux* 45(2), str. 151-167.
- Seeley, T.D., Smith, M.L. (2015): Crowding honeybee colonies in apiaries can increase their vulnerability to the deadly ectoparasite *Varroa destructor*. *Apidologie* 46(6), str. 716-727.
- Sulimanović, Đ.: osebno posredovanje rezultatov testiranja zaletavnja obarvanih čebel v tuje panje na Veterinarski fakulteti v Zagrebu in letu 1986.

Vsebnost kumafosa v čebeljih pridelkih

V preteklih letih smo v okviru Uredbe o izvajanju ukrepov na področju čebelarstva v panje načrtno vstavljali akaricide, ki vsebujejo amitraz, kumafos in timol, pri čemer smo ugotovili, da ima največji vpliv na čebelje pridelke uporaba zdravila Checkmite, ki vsebuje aktivno učinkovino kumafos.

Uporaba Checkmita nima velikega vpliva na med, če je ta pridobljen iz satov, ki med časom uporabe Checkmita v panju niso prisotni, vsebnost kumafosa v medu iz satov, ki pa so prisotni v panju med uporabo Checkmita, **pa lahko preseže dovoljeno vsebnost kumafosa že po dvakratni uporabi Checkmita.** V izkopsancu je meja za kumafos lahko presežena že po enkratni uporabi Checkmita. V propolisu so ostanki kumafosa prisotni ne glede na način pridobivanja (postrgan ali mrežice) in ne glede na število uporabe Checkmita, s tem da meja za kumafos v propolisu ni določena.

Kumafos ima precejšen vpliv tudi na vosek. Vsebuje ga tudi deviško satje v panju, v katerem se je uporabljal Checkmite, zgrajeno **po uporabi** Checkmita, ko ta v panju ni več prisoten. Je pa kumafosa bistveno več v satih, ki so prisotni v panju v času uporabe Checkmita.

Material in metode

Čebelje pridelke smo vzorčili v dveh družinah, v katerih so v preteklosti za zatiranje varoj uporabljali amitraz, leta 2009 Apivar, leta 2010 Checkmite in leta 2011 Apiguard, v letih 2012, 2013, 2014 in 2015 pa CheckMite. V dva povsem nova panja smo v letu 2013 naselili umetne roje in v njih prav tako v letih 2012, 2013, 2014 in 2015 uporabili Checkmite. V letu 2016 smo za zatiranje varoj uporabili Apilifevar in v zimskem času tako kot vsa leta poprej Apibioksal.

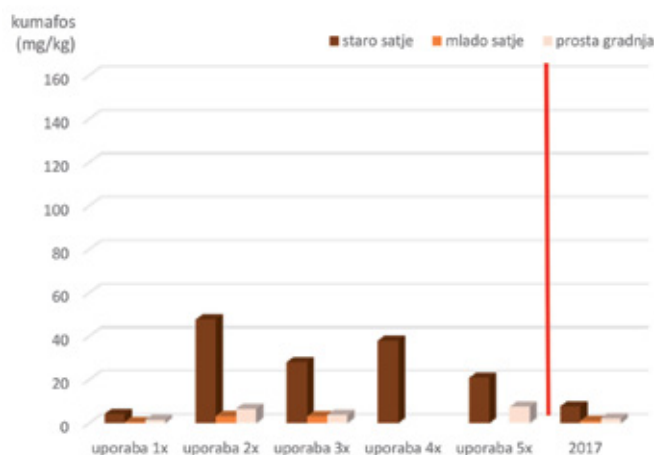
Rezultati in razprava

V okviru Uredbe o izvajanju ukrepov na področju čebelarstva za leta 2017–2019 smo ugotavljali količino kumafosa v čebeljih pridelkih eno leto po prenehanju uporabe Checkmita. Pobrali smo 20 vzorcev voska, 12 vzorcev izkopsanca, 12 vzorcev medu ter tri vzorce propolisa.

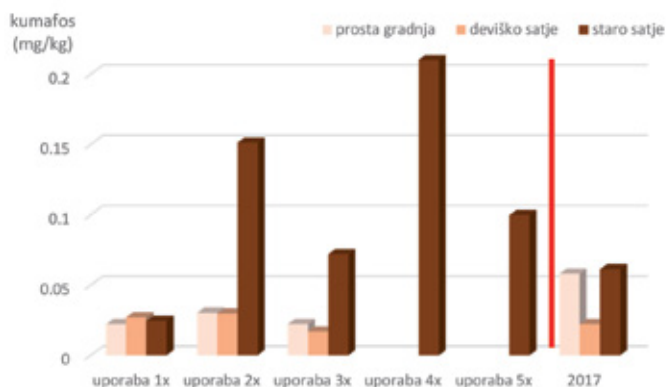
V vzorcih voska iz starega satja, pobranega v letu 2017, je bila vsebnost kumafosa za skoraj 15 mg/kg nižja od vzorcev iz leta 2016.

Vsebnost kumafosa v mladem satju je ne glede na pogostost uporabe med $< 0,01$ in 4,24 mg/kg, s tem da je bila najvišja vrednost (4,46 mg/kg) izmerjena ravno v vzorcih iz leta 2017.

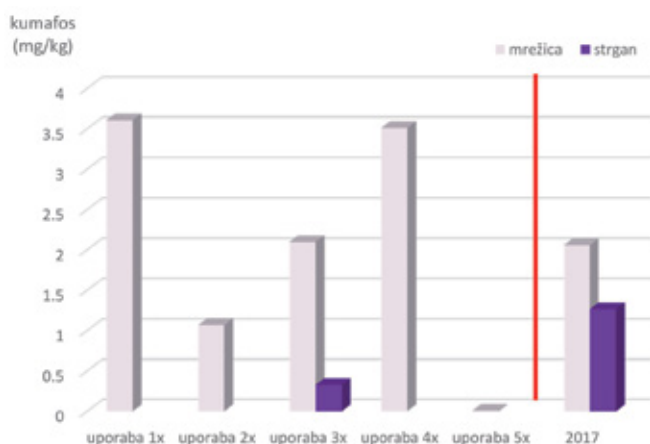
V primeru proste gradnje smo v letu 2017 analizirali samo dva vzorca voska, saj so družine zaradi slabe pašne sezone prosto zelo slabo gradile, pri čemer smo izmerili od 2,22 mg/kg do 3,98 mg/kg kumafosa, kar je v povprečju za skoraj 5 mg/kg manj, kot smo izmerili v vzorcih iz leta 2016 (Slika 1).

Slika 1: Povprečne vrednosti vsebnosti kumafosa v satju glede tipa voska in število uporabe Checkmita

Slika 2: Povprečne vrednosti vsebnosti kumafosa v medu glede na pridobivanje iz različnega tipa satja in število uporabe Checkmita

Slika 3: Povprečne vrednosti vsebnosti kumafosa v propolisu

V v vzorcih pokrovcev iz starega satja je bilo iz leta 2017 bistveno manj kumafosa kot v vzorcih iz preteklih let. Izmerili smo največ 15 mg/kg kumafosa, medtem ko smo v preteklosti izmerili največ 244 mg/kg, v letu 2016 44,3 mg/kg. V vzorcih iz leta 2016 smo izmerili v povprečju 22,15 mg/kg kumafosa, tokrat pa 10,96 mg/kg. Tudi v primeru pokrovcev proste gradnje je bilo v izmerjenem vzorcu za 5 mg/kg (skoraj 85 %) manj kumafosa kot v vzorcih iz leta 2016.

Opazna je velika razlika v vsebnosti kumafosa med mladim in starim satjem. Staro satje je bilo večkrat dejansko pod vplivom Checkmita, medtem ko je vsebnost v mladem satju in prosti gradnji samo posledica prenosa kumafosa po panju s strani čebel.

Vsebnost kumafosa v medu iz mladega satja je vsa leta ne glede na število uporabe Checkmita zelo podobna in znaša v povprečju med 0,02 in 0,03 mg/kg. Pri starem satju pa ga je več v medu iz satja, ki je bilo večkrat izpostavljeno Checkmitu. V vzorcih iz leta 2017 je bila najvišja izmerjena vrednost 0,81 mg/kg, v povprečju 0,061 mg/kg, kar je nekoliko manj kot v vzorcih iz leta 2016 (Slika 2).

V izkopcju iz starega satja je bilo največ kumafosa po trikratni uporabi Checkmita, v vzorcih iz leta 2017 je bila vsebnost v primerjavi z vzorci iz leta 2016 v povprečju le malo nižja. V izkopcju iz deviških satov je bilo največ ku-

mafosa po štirikratni uporabi Checkmita, v letu 2017 je vrednost nekoliko nižja kot v preteklih letih.

V propolisu se kumafos najde v večji količini kot v medu, kar se je potrdilo tudi v naši nalogi. V strganem propolisu iz leta 2017 je bilo v enem vzorcu 1,05 mg/kg propolisa, v drugem pa 1,48 mg/kg. Zanimivo je, da je bilo kumafosa več v propolisu z namensko vstavljenimi mrežicami kot v postrganem. Vrednosti so v nekaterih vzorcih nižje, v nekaterih pa višje kot v letih poprej (Slika 3).

Zaključek

S kumafosom obremenjeni vosek je treba izločiti iz panjev, saj ga čebele prenašajo po panju in z njim onesnažijo novo zgrajeno satje. **Kumafos ostaja v satju in propolisu tudi po prenehanju uporabe Checkmita ter iz voska in propolisa prehaja v med.** Če uporabljamo Checkmite in prestavljamo satje iz plodišča v medišče in iz njega točimo, potem obstaja tveganje, da med ni varen. Točenje medu samo iz mediščnih satov, ki niso bili v času uporabe Checkmita v panju, je varno, kljub večkratni uporabi Checkmita, vendar pa med ne bo brez ostankov kumafosa.

Obvezno je treba postrgati vse prizidke voska in propolisa, ki je lahko prav tako vir kumafosa. **V panjih, kjer se je uporabljal Checkmita, naj se ne pridobiva propolis za humano uporabo.**

Kumafos se po panju zelo nepredvidljivo širi, zato je težko predvidevati koncentracijo v čebeljih pridelkih po uporabi. V našem poskusu se je izkazalo, da ga vsebuje tudi vosek, ki je v panju zgrajen po odstranitvi Checkmita, navadno ga je več v vosku iz voščenihih pokrovcev kot v samem satju.

Rezultati so nastali v okviru Programov ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2014–2016 ter 2017–2019, ki so bili financirani iz sredstev državnega proračuna in proračuna Evropske unije.

Mag. Andreja Kandolf Borovšak

Svetovalka JSSC za zagotavljanje varne hrane
andreja.kandolf@czs.si

Viri:

- Kandolf Borovšak, A., Lilek, N., Samec, T., Noč, B., Kozmus, P. (2016): Poročilo o ugotavljanju vpliva ostankov zdravil ter drugih škodljivih snovi na čebelje pridelke, na zdravje in preživetje čebeljih družin. Končno poročilo v skladu z uredbo o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2014–2016. Čebelarska zveza Slovenije.
- Uredba Komisije (EU), št. 37/2010, z dne 22. decembra 2009, o farmakološko aktivnih snoveh in njihovi razvrstitvi glede mejnih vrednosti ostankov v živilih živalskega izvora (Ur. l. št. 15, 20. 1. 2010, str. 1, z vsemi spremembami).
- Wallner, K. (1992): Diffusion varroazider Wirkstoffe aud dem Wachs in den Honig. Apidologie, 23, str. 387–389.
- Augustin, V., Kandolf Borovšak, A., Kozmus, P., Lilek, N. (2017): Poročilo o vplivu tehnologije čebelarjenja na čebelje družine in kakovost medu. Poročilo v skladu z uredbo o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2017–2019. Čebelarska zveza Slovenije.

Uporabite najprimernejše poti prodaje

Prodaja čebeljih pridelkov teče preko različnih prodajnih kanalov. Za čebelarje je zagotovo najugodnejša neposredna prodaja, kjer se pridelovalec in kupec neposredno srečata. V tem primeru je običajno tudi zaslužek največji. Z vključevanjem posrednikov v prodajni kanal se zaslužek manjša, kar je manj ugodno. Med pridelovalca in kupca se vrine še trgovec na drobno, v slabših primerih pa se vrineta še trgovec na debelo ter zastopnik. Vsak vmesni člen zahteva svoje odstotke in kaj hitro se zgodi, da smo mi za pridelke slabo plačani, končni kupec pa mora plačati veliko.

Morda pa imamo srečo in najdemo odjemalca, ki nas ne bo izkoriščal. Posel nekaj časa cveti, nato pa se zgodi nekaj nepredvidljivega (nesreča, bankrot ...), mi pa ostanemo sami s polnim skladiščem medu. Zato je precej boljša taktika, da imamo veliko kupcev. Na ta način ceno določamo sami. Če komu cena ni všeč, to ni težava, saj bomo lahko med prodali drugim kupcem. Za prodajo medu in drugih čebeljih pridelkov je najboljša kombinacija: veliko število drobnih kupcev pa tudi nekaj kupcev na debelo. Na ta način lahko obdržimo visoko splošno ceno, v primeru presežkov še vedno lahko prodamo trgovcu na debelo. Seveda je pri njem cena za čebelje pridelke nižja, saj mora tudi on pokrivati stroške.

Danes pa je vedno zanimivejša in vrednejša razmisleka internetna (spletna) prodaja. Spletna stran je lahko zasnovana na različnih ravneh. Kot osnovna predstavljena stran

je to le nekakšna elektronska vizitka, kjer so na eni strani navedene osnovne informacije, kot so ime čebelarja, naslov, telefonska številka, delovni čas, in kakšna fotografija. Veliko takšnih strani imajo tudi različna društva in združenja. Če naše čebelarstvo predstavljamo v takšni obliki, sicer lahko rečemo, da smo prisotni na spletu, a je žal potencial interneta neizkoriščen. Kompleksnejše internetne strani so nadgrajene z različnimi podstranmi in nam omogočajo, da učinkovito predstavimo vse izdelke ali pridelke in jih tudi prodajamo. Takšna stran nas bo stala nekoliko več, nekaj bo treba vložiti v postavitve in letno vzdrževanje. Strošek je seveda odvisen od tega, kaj vse želimo imeti. Prodajne internetne strani pa so tiste, ki omogočajo prodajo preko interneta. Takšna trgovina je odprta 24 ur na dan, vse dni v letu. Spletne strani je treba sproti posodabljeti in dodajati zanimive informacije o izdelkih in druge zanimivosti, povezane s čebelarstvom. Spletna stran mora biti zanimiva, privlačna in tudi poučna, če si želimo zagotoviti stalen obisk.

Nataša Klemenčič Štrukelj

svetovalka JSSČ za ekonomiko
natasa.strukelj@czs.si

Kakšno ceno postaviti?

Ko govorimo o ceni čebeljih pridelkov, je prav, da se najprej vprašamo, kakšno ceno je pripravljen plačati kupec za kakovostne izdelke. Ni skrivnost, da je cena pomemben dejavnik pri odločanju za nakup medu zgolj peščici ljudi. To potrjujejo številne ankete, ki so bile opravljene na področju nakupnega vedenja potrošnikov v primeru nakupov prehranskih izdelkov. Ankete tudi potrjujejo, da je potrošniku v prvi vrsti pomembna kakovost!

Kakšno ceno torej postaviti, da bomo čebelje pridelke uspešno prodali in dosegli primeren zaslužek? V ČZS, JSSČ,

vsako leto analiziramo cene čebeljih pridelkov, komisija UO ČZS za ekonomiko pa pripravi predlog priporočenih cen, vključno s priporočenimi cenami za med, ki je vključen v kakovostne sheme, in za ekološke čebelje pridelke, ki so objavljene na spletni strani in v SČ 6/2017. Boljšo ceno lahko dosežemo tudi s tem, da poskrbimo za dodano vrednost, kot so npr. vključitev v kakovostne sheme, ekološka pridelava, skrbno izbrana embalaža ...

Izkoristimo možnosti, ki jih ponujajo kakovostne sheme Slovenski med, Kočevski gozdni med ali Kraški med. Da si naši kupci želijo kakovostnih čebeljih pridelkov in izdelkov, ki izvirajo iz njihove okolice, je razvidno iz vsakoletne ankete, ki jo opravimo med potrošniki. Pridelki iz višjih kakovostnih shem praviloma dosegajo boljšo prepoznavnost pri kupcih

in njihovo večje zaupanje, s tem pa tudi višje cene. Znanih je veliko pozitivnih dejstev o večjih koristih hrane, če ta izvira iz naše okolice, zato ni presenetljivo, da naši kupci namenjajo največ pozornosti znanemu izvoru. Zaradi tega vam svetujemo, da **izkoristite možnosti, ki jih ponujajo kakovostne sheme Slovenski med, Kočevski gozdni med in Kraški med**. Brez dvoma je privilegij, da lahko svoj med označite kot slovenski, kočevski ali kraški, saj je izvor razviden že iz poimenovanja. Tako lahko kupec zlahka prepozna tudi med,

pridelan v Sloveniji, na območju Kočevja ali Krasa še posebej, če je polnjen v poseben kozarec, ki je namenjen samo za čebelarje pridelke, pridelane na območju Slovenije. Vse navedene kakovostne sheme pa lahko **nadgradite še s certifikatom za ekološko pridelavo in tako za svoj med iztržite še več!**

Tanja Magdič

svetovalka JSSČ za ekonomiko

tanja.magdic@czs.si

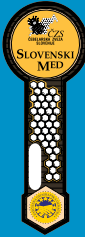
Primer izračuna zaslužka za 1000 kosov 900-g kozarcev medu pri 1 EUR višji ceni in priložnost za zaslužek v primeru vključitve v sheme kakovosti.

Čebelar, ki prodaja med po 1 EUR višji ceni, bi lahko pri 1000 kozarcih medu zaslužil kar 1000 EUR več kot čebelar, ki prodaja po 1 EUR nižji ceni. Čebelar, ki je vključen v sheme kakovosti, pa bi brez težav za svoj med iztržil 2000 ali celo 3000 EUR več kot čebelar, ki v sheme kakovosti ni vključen.

Čebelar A	Čebelar B	Čebelar C medu iz sheme višje kakovosti
Cena: 9 EUR/900 g	Cena: 10 EUR/900 g	Cena: 12 EUR/900 g
Prihodek: 9000 EUR	Prihodek: 10.000 EUR	Prihodek: 12.000 EUR
/	RAZLIKA: +1000 EUR RAZLIKA: +3000 EUR	

OBVESTILO – Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo

Čebelarji, pri katerih so od zadnje notranje presoje minila tri leta (torej vsi, pri katerih je bila zadnja presoja izvedena leta 2014), morajo vnovično notranjo presojo opraviti letos. Vzorce medu iz sistema SMGO, ki so starejši od enega leta, lahko oddate v brezplačno analizo na vsebnost HMF. Poročilo o porabi prelepka za leto 2017 je treba oddati do 31. 12. 2017.

 SMGO š t e v e c	Število novih članov SMGO avgusta 2017	Število članov, ki so izstopili avgusta 2017	Število vseh članov SMGO avgusta 2017
		3	0
Za vključitev v kakovostno shemo »Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo« navežite stik z go. Natašo Lilek: po tel.: 040/436 519 ali 01/729 61 29 oz. na e-naslovu: nataša.lilek@czs.si. Več informacij najdete na spletni strani www.slovenskimed.si pod rubriko SMGO.			

Delavnica medene masaže

ČZS bo v novembru organizirala delavnico medene masaže. Osemurno delavnicobovodil priznani strokovnjak, apiterapevt Miljen Bobić, ki deluje na področju zdravilstva (Heilpraktiker) v Nemčiji. Na delavnici bo predstavil medeno masažo, način in učinke masaže ter masažo tudi praktično prikazal. Če bo dovolj prijavljenih, bo cena za udeležbo na delavnici 100 €. Delavnica bo potekala v soboto,

11. 11., če bo dovolj prijavljenih, tudi v ponedeljek, 13. 11. 2017, v prostorih Thermane Laško. Pohitite s prijavo, ker je število mest omejeno. Prijave na e-naslov andreja.kandolf@czs.si ali 040/436 514 do 5. 10. 2017.

Kaj je medena masaža? Medena masaža poživlja in razstruplja. Posebnost masaže je kombinacija zdravilne moči medu s posebnimi ročnimi tehnikami. Med deluje kot piling, odpre pore kože, jo neguje in obnavlja celice. Preko kapilar vstopi v krvni obtok in ga stimulira.

Z masažo odstranimo stare odmrle celice in strupene snovi iz telesa. Tehnika deluje v skladu z načeli akupresure in spodbudi vse vitalne akupresurne točke na hrbtu. Medena masaža sprošča in pomirja, krepi imunski sistem, uravnava prebavo in sprošča mišice. Še posebej se priporoča v primeru nespečnosti, izčrpanosti, kardiovaskularnih težav in depresije.

Mag. Andreja Kandolf Borovšak,
svetovalka JSSČ

Pomen dela dr. Filipa Terča – ob stoletnici njegove smrti

1. aprila 2017 je Sekcija za apiterapijo dr. Filipa Terča ČZD Maribor že peto leto zaporedoma pripravila mednarodni simpozij o apiterapiji, ki je potekal na Fakulteti za kmetijstvo in biosistemске vede v Pivoli pri Mariboru. Za ta dosežek si organizatorji zaslužijo posebno pohvalo, saj so bila vsa dosedanja srečanja strokovno dobro pripravljena in kakovostna, prav tako pa je bil tudi letošnji program zanimiv za naše čebelarje. Uvodno predavanje je pripravil dr. Elko Borko in v njem povedal nekaj novosti, ki so bile v zadnjih letih ugotovljene o življenju in dejavnosti dr. Filipa Terča. Objavljamo jih v nadaljevanju.

28. oktobra letos bo minilo sto let od smrti dr. Filipa Terča (30. 3. 1844–28. 10. 1917). O njegovem življenju in delu so pisali številni slovenski čebelarji, zdravniki in tudi drugi, ki so spoznali pomen njegovega dela pri razvoju čebelarstva na Štajerskem in njegov prispevek pri uveljavljanju novega področja šolske medicine, ki jo danes poznamo kot imunologija.

Prim. Eman Pertl je na sestanku Slovenskega zdravniškega društva 21. 12. 1978 obudil spomin na našega mariborskega zdravnika dr. Filipa Terča in ga predstavil tudi kot začetnika alergologije in imunologije, ki ga s svojim delom lahko uvrščamo v krog resnih strokovno-znanstvenih raziskovalcev, saj je svoje eksperimente delal premišljeno in načrtno, pri čemer je utiral pot poznejši imunologiji in revmatologiji, kakor lahko razberemo iz njegovih strokovnih del. Žal pa takrat še ni imel na voljo možnosti, kakršne se ponujajo danes v modernih laboratorijih, in nekaterih ugotovitev ni znal pravilno oceniti, saj se o tem tudi v šolski medicini ni veliko vedelo. Prve opise občutljivosti oziroma alergičnih reakcij sicer zasledimo že leta 1903 pri Mauriceu Arthusu, resnejše raziskave pa sta opravila šele dunajski pediater Clemens von Pirquet (1874–1929) in njegov asistent Bela Schick (1877–1967) šele po Terčevi smrti. Podobni so bili zaključki našega prvega srečanja leta 2012 v teh prostorih.

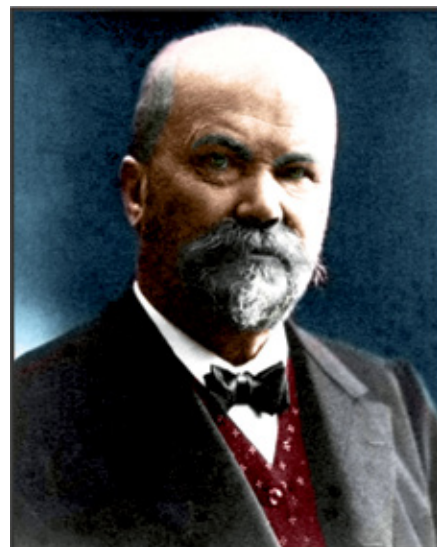
Mladi Filip Terč je študiral medicino na Dunaju in 16. aprila 1869 končal študij. Strokovno se je izpopolnjeval kot zdravnik sekundarij v dunajski splošni bolnišnici in postal kirurški klinični asistent, tako da je imel za takratni čas solidno medicinsko izobrazbo. Dr. Filip Terč je prišel v Maribor že proti koncu leta 1875 in ne 1876, kot to navaja-

jo nekateri drugi zgodovinarji, z družino svojega tasta, ki je postal ravnatelj delavnic Južne železnice. Dr. Filip Terč se je v Mariboru uveljavil kot uspešen zdravnik splošne prakse, kar dokazujejo nekatere zahvale hvaležnih bolnikov v takratnih mariborskih časopisih in izkušen čebelar. Že leta 1877 in ne leta 1878

je postal predsednik mariborske podružnice Štajerskega čebelarskega društva v Mariboru, kar dokazuje poročilo, objavljeno 29. 11. 1877 v časopisu *Slovenski gospodar*. Iz tega lahko sklepamo, da se je po vsej verjetnosti s čebelarstvom seznanil že v svojem rojstnem kraju. Vseskozi uspešno čebelarsko delovanje dr. Filipa Terča v društvu dokazuje objava v takratnem časopisu *Marburger Zeitung*, ki je 1. aprila 1894 poročal o letnem občnem zboru, na katerem so »čebelarskemu očetu« dr. Terču podelili posebno zahvalo, ker si je kot stalni učitelj čebelarstva na mariborski sadjarski in vinogradniški šoli prizadeval za pospeševanje čebelarstva, in so ga ponovno izvolili v vodstvo čebelarskega društva.

Kot čebelarski strokovnjak je pomagal prof. Janezu Koprivniku (1849–1912) pri praktičnem pouku čebelarstva in navduševal prihodnje slovenske učitelje, da na podeželju gojijo čebelarstvo in svoje učence usposablajo za to koristno obliko gospodarstva. Šolskemu preizkusnemu vrtu je podaril čebelnjak in čebelarski pribor.

Začetek apiterapije je pripisati golemu naključju. Dr. Terč je namreč imel revmatične težave, ki pa so se zmanjšale, če so ga po naključju popikale čebele, zato je sklepal, da mora obstajati povezava med čebeljim strupom in revmatizmom. Začel je raziskovati in rezultate pravilno zastavljenih dolgoletnih raziskav pri 173 pacientih, pri katerih je uporabil 39.000 čebelnih pikov, je dr. Filip Terč objavil leta 1888 v strokovni medicinski reviji *Wiener Medicinische Presse*. S tem je dr. Filip Terč čebelji strup – apitoksin – uvrstil med zdravila, ki imajo protirevmatski učinek. S svojim raziskovalnim delom in kritičnim kliničnim opazovanjem

Dr. Filip Terč (30. 3. 1844–28. 10. 1917)

Foto: Arhiv ČZS

Uvodno predavanje simpozija prof. dr. Elka Borka, dr. med.

je izdelal smernice za zdravljenja revmatskih bolezni in indikacijam priključil tudi kontraindikacije za tovrstno zdravljenje ter tako utiral pot kasnejšemu razvoju imunologije.

Po predavanju dr. Terča na sestanku čebelarkega društva v Gradcu, ki je bilo 12. 2. 1904, je s privolitvijo avtorja rokopis priredil in poslovenil Kurbus in objavil v *Slovenskem čebelarju* leta 1905 z naslovom »Čebelji pik, zdravilno sredstvo proti revmatizmu«. Ta prispevek je pomemben, saj je na njegovem začetku zapisal: *»Ko sem pred leti prišel do gotovega prepričanja o pomenu zdravilne moči čebeljega pika proti revmatizmu, odločil sem se samo v medicinskih strokovnih listih o tem pisati in samo pred zdravniki o tem govoriti. Temu strokovnemu sklepu sem ostal tudi do zdaj zvest.«* Iz tega prispevka pa ugotovimo, da je svoje mnenje spremenil, *»ker so bila moja opazovanja in moje izkušnje pri mojih zdravniških tovariših hladno sprejeta in da se s težavo najde resnica«,* zato je svoje raziskave predstavil širši javnosti, predvsem čebelarjem, ki so pokazali za Terčeva odkritja več zanimanja.

Leta 1907 pa je dr. Terč v istem strokovnem časopisu ponovno objavil nov prispevek z naslovom »Čebelji strup v zdravilstvu.« V njem je zapisal: *»Da se mojemu početju nekateri posmehujejo, me ne moti, saj delim ob tem usodo vrsto mož, ki so bili stezosledci in začetniki še mnogo važnejših dejavnosti, vendar jih njihovi sodobni tovariši prav tako niso jemali resno. Niti najmanj pa ne odstopam od svojih izsledkov in spoznanj, kakor sem jih že leta 1888 navedel v strokovni literaturi in tudi v svojih predavanjih v Društvu zdravnikov na Dunaju in v Štajerskem čebelarskem društvu v Gradcu, pa še drugod.*

Prišel sem namreč do spoznanja, da mine po čebelnem piku (čebelnem strupu – apitoksinu) pravi revmatizem, ne pa protin. Pri še ne dolgo trajajočih primerih revmatizma je zdravljenje s čebeljimi piki kratkotrajno in je potrebno pri tem le malo število čebelnih pikov, medtem ko terjajo dolgo trajajoči in hujši primeri revmatizma daljše, marsikdaj celo večletno vztrajno zdravljenje z razmeroma večjim številom čebelnih pikov. Seveda ta reč ni tako enostavna. Svoje izkušnje sem si pridobival ob hudih skrbih in nočeh brez spanja, saj sem se lotil popolnoma neznane dejavnosti, ki so jo povrh bremenile še pretirane bajke in govornice o čebeljem piku, ki pač boli, a nikdar ne umori, kakor se o tem tvezi, marveč je

lahko eno najmočnejših in najzanesljivejših zdravil. Žal sta tako prijatelj kakor sovražnik moje, včasih čudovite uspehe zamolčala.

Drži, da moraš pričeti z zdravljenjem zgodaj, še preden bolezen zastari. Pri tem je potreba zdravniku, kakor bolniku, mnogo potrpljenja, ker se pač ta, še vedno nespoznan bolezen, venomer ponavlja, namreč tako dolgo, dokler ne dosežemo popolne odpornosti (imunosti) proti (čebelnemu) strupu. Tako sem npr. zdravil neko bolnico z otečenimi in razobličnimi sklepi na zgornjih in spodnjih udih – rentgenske slike njene roke še hranim – obenem pa je trpela tudi zaradi vnetja desne poprsnice in ledvic, štiri leta s čebelnimi piki. Že pol leta nato je postala gibna in mogla opravljati svoj poklic učiteljice francoščine tudi izven svojega stanovanja. Potlej sem še nadaljeval z ambulantnim zdravljenjem, tako da je dobila vsega 15.000 čebeljih pikov. Bolnica je vzcvetela, njeni sklepi so postali vitki in gibčni. Že ta primer bi mogel zdravljenje s čebeljimi piki postaviti v pravo luč in ga obvarovati pred smešenjem in nezaupanjem, ko bi mi bilo dano, da bi ga bil mogel pred in po zdravljenju predstaviti kakemu slovečemu kliniku. Resničnost mojih ugotovitev bo morda potrjena kdaj pozneje, pa nič ne de, čeprav po moji smrti.«

Iz tega zapisa se vidi, da je bil prepričan o pravilnosti svojih kliničnih raziskav. Tudi v naslednjih letih je svoje izkušnje nadaljeval in vse do leta 1912 zdravil skupno »660 primerov pravega revmatizma, od katerih jih je po aplikaciji čebelnih pikov 544 pacientov ali 82 % ozdravelo, kljub temu da so pri njih vsa druga zdravila zatajila« (Pertl).

Z ugotovitvami je dr. Terč nevede »postal predhodnik moderne imunologije in alergologije, hkrati pa je vzpodbudil tudi zanimanje farmacevtske industrije za raziskovanje sestavin apitoksina, ki se uporablja tudi danes za desenzibilizacijo alergikov, občutljivih na pike čebel, in prav na podlagi njegovih ugotovitev raziskujejo vpliv apitoksina pri zdravljenju avtoimunih bolezni in multiple skleroze« (Glaser, M.). S svojimi raziskavami se je ukvarjal vse do svoje smrti oktobra 1917. Ostal je zdravnik vse do smrti, kar dokazuje njegova poslednja želja, da so ga prepeljali v bolnišnico in od tam na pobreško pokopališče v družinsko grobnico.

Vsi slovenski zdravniki pa tudi čebelarji so lahko ponosni, da danes že vsa svetovna strokovna javnost pozna dr. Filipa Terča kot pionirja imunologije, ki si je to mesto priboril tudi s svojim pogumom, vztrajnostjo in kljubovanjem predstavnikom takratne šolske medicine. Ta pokončna drža in vztrajnost pa naj vam bosta navdih, da boste vztrajali pri dokazovanju, da je čebelarstvo v Sloveniji naša izjemna mednarodna prepoznavnost in da boste ponosni dediči Janše, Terča in številnih drugih zavednih slovenskih čebelarjev, prav tako pa tudi, da ima apimedicina svoje pomembno mesto med drugimi metodami komplementarne medicine in sodi po merilih mednarodnih strokovnih krogov v integrativno medicino, ki je že del šolske medicine.

Prof. dr. Elko Borko, dr. med.

elko.borko@guest.arnes.si

Strokovna ekskurzija apiterapevtov po Balkanu

Vsako leto ob zaključku izobraževanja apiterapevtov sledi poučna ekskurzija, ki jo organizirata ČZD Maribor in Aritours. Prva generacija je dodatna znanja dobila na Češkem, druga v Romuniji, s tretjo pa smo potovali po Balkanu (Srbija, Bolgarija, Makedonija, Albanija, Črna gora, Hrvaška).

Slovenija je dobila temelj v apiterapiji z raziskavami in zdravljenjem dr. Filipa Terča (30. 3. 1844–28. 10. 1917) v Mariboru. Njegov rojstni datum je od leta 2006 svetovni dan apiterapije. Tečajniki SAS (Sekcija apiterapevtov Slovenije) spoznavamo, odkrivamo, iščemo, raziskujemo in želimo pomagati in vzdrževati dobro počutje na naraven način s čebeljimi proizvodi. Vsak od nas deluje na svojem področju, a vsi imamo skupni cilj (spoštovanje narave, ljubezen do čebele) in željo, da bi čebelarje pridelke čim bolj spoznali, razumeli in s tem pomagali sebi in drugim. Splošne medicine nikakor ne izključujemo, iščemo pa vzporednice. Ti izleti so namenjeni ravno temu. Najti čim več informacij iz strokovnih, zdravniških krogov, ki delujejo s čebeljimi pridelki v povezavi z uradno medicino.

Prvi postanek – Srbija

Po nočni vožnji iz Maribora smo v jutranjih urah prispeli v mesto Ruma v Srbiji. Sprejeli so nas v podjetju Euroton. Preprosto urejen manjši laboratorij jim služi za izdelavo pri-

Z Mladenom Kotlaskim, urednikom Pčele v Sofiji, Bolgarija

Foto: Sandra Rebek

pravkov iz čebeljih pridelkov. Za nizko ceno smo lahko nakupili kremo za žile s čebeljim voskom, proizvod za obraz z matičnim mlečkom in kremo proti gubicam s čebeljim strupom. Pred kosilom nam je svoje znanje in uspehe zaupal mag. Žarko Stepanovič, ki nam je z veseljem podpisoval svojo knjigo Darovi medonosne pčele. Uspešno zdravi tudi tam živečo Slovenko Tjašo Mikič, ki je zbolela za psoriatičnim artritisom. Veselo nam zaupa svojo zgodbo, saj po zaslugi čebeljih pikov lahko hodi in dela. Po kosilu so nas s taksiji pripeljali po ozki poti do čebelarja Gorana Stanojeviča v Veliki plani pri Smederevski Palanki. Predstavil nam je svojo napravo za zbiranje čebeljega strupa. Pet steklenih plošč so namestili na žrela panjev in nam prikazali delovanje naprave. Zelo so se potrudili s pogostitvijo in s sprejemom. Oddolžili smo se z nakupom naprav in suhega čebeljega strupa.

Mednarodni simpozij o apiterapiji v Mariboru

Ob 100-letnici smrti dr. Filipa Terča (30. marec 1844–28. oktober 1917), »očeta apiterapije moderne dobe«, in ob svetovnem dnevu apiterapije vas vabimo na mednarodni simpozij v Mariboru, ki bo v soboto, 7. oktobra 2017, ob 8.30 v prostorih Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede, na Pivoli 10, Hoče, v dvorani Auditorium Magnum.

Program:

1. Karl Vogrinčič, predsednik Sekcije za apiterapijo dr. Filipa Terča pri ČZD Maribor in predsednik Komisije za apiterapijo pri ČZS Slovenije – **Pomen dela dr. Filipa Terča, ob 100-letnici smrti.**
2. Vlado Pušnik, predsednik Sekcije apiterapevtov Slovenije pri ČZD Maribor – **Predstavitev programa usposabljanja apiterapevtov za 4. generacijo 2017/2018 in poročilo o usposabljanju od 2014 dalje.**
3. Prof. dr. Zmago Turk – **Akupunktura kot holistično zdravljenje.**

4. Predstavitev izvlečkov zaključnih nalog naših članov usposabljanja:

- Matija Dolenc – **Uporaba cvetnega prahu in seneni nahod;**
- Branko P. Končar – **Alergije na cvetni prah – apiterapevtsko zdravljenje;**
- Tomaž Pintar – **Pridobivanje in načini uporabe čebeljega strupa;**
- Janez Hočevar – **Uporaba čebeljega strupa pri težavah s karpalnimi kanali;**
- Vogel Anica – **Alergije na čebelji strup in ukrepanje;**
- Tina Smodej – **Menstrualne težave – pomoč apiterapije;**
- Matjaž Pogačnik – **Predstavitev inhalacije (izparevanje, aerosol).**

5. Podelitev certifikatov po uspešnem zagovoru zaključnih nalog 3. generaciji 2016/2017.

6. Ob 15.00 položitev šopka rož na grob Filipa Terča na pobreškem pokopališču.

ČZD Maribor

Drugi postanek – Bolgarija

Zjutraj smo iz Niša nadaljevali pot v Bolgarijo. Tam se nam je pridružil čebelar Detelin, ki živi v Bolgariji in v Španiji. Med potjo nam je povedal o svoji bogati čebelarški praksi tu in tam. Bili smo navdušeni nad donosom medu in klimo na Tenerifu. V Sofiji, glavnem mestu Bolgarije z lepo zgodbo sv. Sofije, nas je pričakal urednik čebelarške revije Pčela g. Mladen Kotlaski. Predstavil nam je svoje delo in zapal, kako rešujejo čebelarške težave.

V mestu Hisarya pa smo imeli strokovno predavanje dr. Plamen Entcheva, apiterapevta, ki ima svojo zasebno kliniko. Zbral je informacije o delovanju začetnika apiterapije dr. Filipa Terča in jih prevedel v bolgarščino. Z apiterapijo zdravi vzrok pojava bolezni. Podrobno je razložil delovanje matičnega mlečka in čebeljega strupa na določene bolezni. Navdušeni smo bili nad njegovim znanjem. Povabil nas je še k sebi domov, pokazal svoje panje, h katerim se pripelje z doma narejenim dvigalom. Zvečer smo se z njim sprehodili po Hisaryiji, ki je bila nekoč termalno središče in ima zelo lepo ohranjeno rimsko obzidje. Naslednji dan smo si ogledali nasad vrtnic in destilarno za eterična olja in hidrolate ter se odpeljali proti Makedoniji.

Tretji postanek – Makedonija

V Strumici nas je s širokim nasmehom sprejel dr. Bone Stevanovski, ki je direktor bolnišnice in predstavnik ruske družbe Tentorium v Makedoniji. Apiterapija ga spremlja skozi pripravke iz čebeljih pridelkov (različne granule, prehranska dopolnila, kapljice za oči, mazila s čebeljim strupom, ki jih lahko zaužijemo pri vnetem grlu ...). Podaril nam je knjigo sodelavke, dr. Ankice Rusaklije, predavateljice na medicinski fakulteti v Skopju, v kateri so opisani izdelki s čebeljimi proizvodi omenjene družbe.

Skupaj z dr. Entchevom (drugi z desne), ki je bil eden od udeležencev kongresa apiterapije v Passau leta 2006, na katerem so Terčev rojstni dan predlagali za svetovni dan apiterapije.

Foto: Sandra Rebek

Referati na poti domov

Pot smo nadaljevali turistično proti Ohridu preko meje v Albanijo, prespali v lepem hotelu v Tirani, si ogledali Skadar ob Skadarskem jezeru, prečkali mejo s Črno goro preko Kotorja do Hercegovinija, kjer smo prespali in se naslednji dan ob obali Jadranskega morja vračali domov. Med potjo so nam nekateri tečajniki tretje generacije predstavili svoje referate. Turistična vožnja je tako vsebovala veliko raziskovanja, znanja in novih informacij o matičnem mlečku, luskavici, vdihavanju aerosola iz panjev ... Če mesto Sofija nosi ime po sv. Sofiji, ki pomeni modrost, nas je ta spremljala na celotni ekskurziji. Sv. Sofija pa je imela še tri hčere po imenu Vera, Upanje in Ljubezen in lahko rečem, da so nas tudi te obdarile s svojimi blagoslovi. Če nekoga želiš spoznati, ga pelji na pot ... Odšli smo skupaj, našli tisto, kar smo iskali, in dobili potrditev, da bomo skupaj vedeli in zmogli postoriti več pri uveljavitvi apiterapije v Sloveniji.

Sandra Rebek

apiterapevтка prve generacije
sandra.rebek@gmail.com

150-letnica rojstva Frančiška Rojine

Letos mineva 150 let od rojstva pomembnega slovenskega čebelarja Frančiška Rojine. Rodil se je 3. oktobra 1867 v Šiški, obiskoval realko in učiteljske v Ljubljani. Njegovo prvo službeno mesto je bilo v Kolovratu pri Litiji, sledili so Dobrava pri Kropi, Vače nad Litijo, Šmartno pod Šmarno goro in nato je do upokojitve 27 let služboval na ljudski šoli v Stražišču pri Kranju. V vsaki šoli je skrbel za šolski vrt, uredil sadovnjak in mu dodal čebelnjak.

Zelo si je prizadeval, da bi povzdignil kranjsko čebelarstvo. Na njegovo pobudo so leta 1898 ustanovili čebelarško društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani. Frančišek se je vneto izpopolnjeval na raznih tečajih in na potovanjih. Udeležil se je čebelarške razstave v Bruslju, čebelarškega kongresa v Parizu, shoda čeških čebelarjev in shoda nemških čebelarjev. Leta 1900 je opravil na

Frančišek Rojina pred svojim čebelnjakom

Foto: Arhiv ČDKranj

Dunaju izpit za strokovnega čebelarkega učitelja. Na svojih potovanjih je spoznaval, da zaostajamo za naprednimi čebelarji po svetu, zato je pridobljeno znanje posredoval domačim čebelarjem na predavanjih v številnih krajih po Kranjski. 19. marca 1905 je predaval tudi na ustanovnem shodu Čebelarkega podružnice v Kranju.

Zavzemal se je za uvedbo novega načina čebelarjenja v velikih panjih, čeprav je znal odlično čebelariti s preprostimi kranjiči. Bil je prvi urednik Slovenskega čebelarja, ki ga je urejal 21 let, od leta 1898 do 1918, ter v njem objavil tudi več strokovnih člankov. Poleg tega je leta 1906, po več kot

100 letih, ponovno prevedel v slovenščino Janševo delo Popolni nauk o čebelarstvu. Za izredne zasluge sta ga Slovensko čebelarstvo ter Čebelarkega podružnica v Kranju imenovala za svojega častnega člana. Umrli je 2. februarja 1944 v rojstnem kraju.

Janez Hafner

janez.hafner@gmail.com

Vir:

Oman, M. (2010): France Rojina : učitelj, čebelar, sadjar, lovec, pisatelj. V: Kranjski zbornik. Kranj: Mestna občina Kranj, str. 243-251.

E-Hive: Prihodnost čebelarstva v Celju in širše skozi oči mladih

Na mladih svet stoji, ampak ali mlade čebelarstvo sploh zanima? Vsi se zavedamo pomena čebel za okolje, vendar pogosto pozabimo, da smo ravno mladi tisti, ki bomo nekoč morali skrbeti zanje. Smo Žan Hedžet Kostajnshek, Matic Absec, Jaka Kolenc in Anej Kostrevec, strastni mladi čebelarji iz treh različnih celjskih srednjih šol, ki nam je ravno čebelarstvo popolnoma spremenilo življenje. Lani sem Žanu predlagal, da bi skupaj naredila nekaj na področju čebelarstva. On pa je tako kot zmeraj, poln navdušenja, brž poklical Matica in Jako (ki ju na začetku sploh nisem poznal) in že smo se sestali in razmišljali, kaj bi lahko naredili. Našo kariero smo odprli z napisano raziskovalno nalogo, ki jo bom povzel v tem članku.

Projekt HiveGuard

Med pisanjem raziskovalne naloge sem za čebelarjenje navdušil Žana, Matica in Jako, ki se lahko že letos pohvalijo s kar veliko pridelano količino medu. Tako se je naše zanimanje za čebelarstvo dvignilo do te stopnje, da smo se odločili, da bomo pomagali čebelarjem tako, da bomo zanje razvijali tehnološke pripomočke, ki jim bodo omogočali uspešnejše čebelarjenje. Zagnali smo projekt, ki ga imenujemo HiveGuard (slo. varuh panja) in začeli sodelovati z dr. Jankom Božičem z Biotehniške fakultete v Ljubljani. Trenutno za čebelarje izdelujemo pripomoček, ki v panju prepozna začetek rojilnega razpoloženja in s tem po naših zadnjih raziskavah velikemu čebelarju, ki čebelarji s 500 gospodarskimi družinami, lahko poveča pridelek medu kar za štiri tone letno ter zmanj-

ša čas pregledovanja vseh čebeljih družin za kar do 16 ur. Proizvod je trenutno še v fazi razvoja.

Že Einstein je nekoč poudaril pomembnost čebele in opozoril na možne posledice njenega izumrtja. Dejstvo, da je prihodnost človeštva v rokah mladih, pa pred nami tako odpira novo vprašanje, nov izziv: »Če je vse živo odvisno od čebel, mladi pa se zanje ne brigajo, ali to pomeni propad človeštva, propad vsega živega?«

Anketiranje mladih o čebelarstvu

Ker statistični podatki kažejo na to, da v Sloveniji in svetu čebelarjenje ni dejavnosti mladih, smo se odločili, da raziščemo, kaj mlade odvrta od te dejavnosti in kakšen je njihov pogled na čebelarjenje. Vrednotili smo njihova mnenja o uporabi sodobne tehnologije v čebelarstvu, raziskovali dejavnost šol na področju izobraževanja mladih o čebelarstvu in pomenu čebele, se spraševali o vzroku za pomanjkanje moderne tehnologije v čebelarstvu, ugotavljali, ali se mladi zavedajo pomena čebele za življenje in ustvarjali rešitve za težave, ki smo jih ovrednotili kot največje.

Sprva smo sestavili dve anketi, namenjeni slovenskim in tujim čebelarjem. V kratkem času smo tako sestavili reprezentativni vzorec 142 odgovorov na slovenski in 90 odgovorov na angleški anketi. Decembra smo izdelali še anketo za srednješolce in dobili 534 odgovorov dijakov prvih, drugih, tretjih in četrth letnikov različnih celjskih srednjih šol. Četrth spletni vprašalnik smo namenili ravnateljem celjskih srednjih šol. Nekaj anket smo izvedli tudi v obliki telefonskega intervjuja oz. razgovora. Poleg vprašanj iz ankete smo bolj poudarili interes čebelarjev za uporabo sodobne tehnologije v čebelarstvu.

Kljub začetnim – negativnim – predpostavkam o zavedanju mladih o pomenu čebel smo bili presenečeni nad

tem, kako se mladi zavedajo njihovega pomena, še bolj pa nas je presenetilo dejstvo, da se jim področje v veliki večini zdi zanimivo. **Prvo hipotezo**, ki se glasi »Mladi se ne zavedajo pomena čebel za okolje«, lahko le delno potrdimo, saj je, čeprav smo bili popolnoma prepričani o nasprotnem, kar 92 % dijakov potrdilo,

da smo ljudje in narava odvisni od čebele. Vendar kar 90 % dijakov meni, da mladi nismo dovolj ozaveščeni o pomenu čebele oz. še huje, da so šole tiste, ki jih o samem pomenu čebele ne ozaveščajo dovolj. Ali je krivdo mogoče iskati v šolstvu ali je vse skupaj le kup izgovorov s strani mladih?

Pri drugi hipotezi »Čebelarstvo kot interesna dejavnost celjskih srednjih šol in srednješolcev ne zanima« smo predpostavili pravilno, da se tovrstni krožki na celjskih srednjih šolah v večini ne izvajajo, presenečeni pa smo ugotovili precej velik interes, da bi tovrstno dejavnost šole enkrat v prihodnosti imele. Mlade čebelarjenje več kot očitno zanima, presenetljivo pa je, da se 70 % dijakov čebelarskega krožka vseeno ne bi udeležilo. Drugo hipotezo lahko tako le delno potrdimo in sklepamo, da bolj kot krožek dijake zanima kakšna delavnica ali predavanje na to temo. **Tretja hipoteza** se glasi: »Uporaba sodobnih tehnologij v čebelarstvu bi v to panogo pritegnila več mladih«. Delež mladih, ki bi jih sodobna tehnologija pritegnila v čebelarstvo, se je gibal pod 50 %, vendar to vseeno znaša 15 % več od mladih, ki bi to storili, tudi če sodobna tehnologija ne bi bila prisotna,

zaradi česar lahko hipotezo delno potrdimo. **Četrta hipoteza** se glasi »Sodobne tehnologije v slovenskem čebelarstvu niso prisotne zaradi visoke povprečne starosti slovenskih čebelarjev«. Če bi izhajali zgolj iz povprečne starosti slovenskih čebelarjev, tj. 58 let, bi lahko hipotezo potrdili, ko pa upoštevamo tudi analizo ankete, in sicer vprašanje, ki je čebelarje spraševalo po tem, če menijo, da bi panogi koristila tehnološka izboljšava, pa je 75 % slovenskih in 71 % tujih čebelarjev odgovorilo pritrdilno. Glede na razgovore s čebelarji in raziskavo trga, ki ponuja kar nekaj visokotehnoloških rešitev, ki pa so izjemno drage in večini čebelarjev, zlasti ljubiteljskih, nedostopne, tako te hipoteze ne moremo potrditi, saj previsoka cena za čebelarja tukaj igra večjo vlogo.

Čebelarstvo priložnost in povezava med mladimi

Veliko smo prebrali, se spoznali z raziskovalnimi metodami in delom, ob odgovorih na zastavljena vprašanja pa smo si postavljali nova in se še bolj poglobljali v naš hobi in interese. Močan vpliv mlade zagnanosti in spoznanja, da lahko pomagajo prav vsakemu, smo potrdili s tem, da bodo na našo pobudo postavili šolski čebeljak na Gimnaziji Celje center in Srednji šoli za strojništvo, mehatroniko in medije. Tako naš projekt HiveGuard s svojimi tehnološkimi pripomočki za čebelarje ne omogoča le boljših pogojev za čebelarjenje današnjim čebelarjem in jim posledično zagotavlja večji pridelek, temveč tudi ustvarja mnoge priložnosti za mlade na področju čebelarstva in jih medsebojno povezuje.

Anej Kostrevc

Vira:
www.hiveguard.eu
www.facebook.com/HiveGuardSlovenia

Novice iz sveta

Čile

Dr. Anette Trombert iz Centra za genomiko in bioinformatiko Univerze Mayor v Santiagu de Chile raziskuje koristne bakterije, ki živijo v črevesju čebel, z namenom, da bi jih znanost uporabila v boju proti okužbam pri ljudeh. Med drugimi je odkrila tudi bakterijo *Lactobacillus L. kunkeei*, katere terapevtske in probiotične lastnosti bi se lahko uporabile za boj proti škodljivim bakterijam, ki so bile do zdaj odporne proti zdravlilu. Po mnenju omenjene raziskovalke bi odkritje te bakterije pomagalo preprečiti

okužbe, ki jih povzroča patogena bakterija *Pseudomonas aeruginosa* na pljučih, dihalnih poteh, v sečevodu in raznih tkivih. *Lactobacillus L. kunkeei* vsebuje gene in snovi z močnimi protimikrobnimi lastnostmi, ki bi se lahko vnesle v človeške celice in jih tako zaščitile pred to nevarno bakterijo.

Franc Šivic

Vir:
 Cañas, S. (2017): Estudian bacterias del intestino de la abeja para combatir infecciones en humanos, Apicultura Iberica, julij.

Evropska zveza

Eno izmed težav v čebelarstvu predstavlja večji prodor ponarejenega medu na trg EU. Joint Research Center iz Belgije, ki za Evropsko komisijo opravlja raziskovalne naloge, je v letu 2016 objavil rezultate analiz 2264 vzorcev medu iz cele Evrope, Švice ter Norveške. Preverili so senzorične in pelodne lastnosti medu ter skladnost z Direktivo o medu. 893 vzorcev so preverili tudi na pristnost medu, od tega je bilo 127 vzorcev medu potvorjenih. Analiziranih je bilo tudi 30 vzorcev iz Slovenije. Nekatere analize so opravili v posameznih državah članicah, nekatere je opravil omenjeni center.

Število analiziranih vzorcev

Izvor	Število analiziranih vzorcev	Sum na potvorbo pri (%)
Mešanica medu iz EU	96	19,8
Mešanica medu, ki ni iz EU	30	10
Mešanica medu iz EU in medu, ki ni iz EU	426	9,4
Nemešan med iz EU	275	19,3
Nemešan med iz tretjih držav	55	20
Neznani izvor	11	9,1

Glede na seznam Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin je v Sloveniji med na četrtem mestu nepoštenih praks, takoj za ekstra deviškimi oljčnimi oljem, ribami in ribjimi izdelki, ekološko hrano, glede na poročilo na spletni strani evropskega parlamenta pa na šestem mestu.

Znanstveniki se že vrsto let ukvarjajo z razvijanjem metod za zanesljivo ugotavljanje potvorb medu. V raziskoval-

Na svetovnem trgu obstajajo ogromne količine medu, s katerim se čebele nikoli niso srečale. Najboljša garancija za kakovost medu je, da ga potrošniki kupijo neposredno pri čebelarjih.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

ne namene se uporabljajo različne metode, med njimi najpogosteje ugotavljanje razmerja stabilnih izotopov ogljika ter prisotnosti tujih encimov v medu, kar pomeni, da iščejo snovi, s katerimi se čebele v naravi ne morejo srečati, uporabljajo pa se pri pripravi krme za čebele. V zadnjem času izpopolnjujejo tudi **metodo jedrske magnetne resonance**, s katero pričakujejo, da bodo občutljivost metode še povečali, kar pomeni, da bodo našli prisotnost še nižjih vsebnosti sladkorja v medu.

V medu ne sme biti nič dodanega sladkorja, kar pomeni, da mora biti pod mejo določljivosti metode, to pomeni, da je ponaredek tudi med, v katerem se je v čebelarstvu zgodila napaka in se je v medu znašel sladkor kot posledica krmljenja čebel.

Mag. Andreja Kandolf Borovšak

Viri:

http://www.uvhvvr.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1328/5994

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0434+0+DOC+XML+Vo//SL>

https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cad=z&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiz2Of5qHWAhXEcRQKHdCwDolQFggUAE&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Ffood%2Ffiles%2Ffiles%2Ffsafety%2Fdocs%2Foc_control-progs_honey_jrc-tech-report_2016.pdf&usq=AFQjCNHTqHZDTgeaApJFFIKtQTBxQ-GVA

Čebelarjeva opravila v oktobru

Začenja se mesec oktober in z njim vedno več hladnih dni. Narava se umirja in z njo preneha sla po razmnoževanju oziroma »amortizaciji«, kot pravimo ekonomisti. Vedno manj je cvetja in zaradi tega skoraj nič več medicine in mane. Čebele vedno bolj zmanjšujejo obseg zalege in čedalje bolj je vse zadelano s propolisom, tako da je tudi prestavljanje satov nemogoče.

Kjer se zaprejo vrata, se odpre okno

Zaradi tega sem jaz v drugi polovici septembra prenehal pogledovati med sate. Uničevalnike varoj sem že

pravkar davno pobral, vendar bom kontrolo na testnih vložkih redno opravljal tudi ta mesec. Letos nisem imel prevelikega dela z uničevanjem varoj. Kaj je temu vzrok, naj ugotavljajo tisti, ki mislijo, da so »strokovnjaki«. Moje mnenje je, da je posegla narava, ki je čebelarje prizadela s pozebo, vendar po drugi strani prizanesla pri stroških za uničevanje varoj in delno prizadela vse, ki na račun čebelarjev kujejo dobičke z zdravili. Še cel oktober in naprej bom skrbno spremljal stanje varoj, kajti dostikrat me je presenetila ponovna invazija, da sem imel v oktobru tako hude težave, da sem pri bolj napadenih družinah odstranil in uničil zalego, čebele pa očistil zajedavca, vendar je to skrajna rešitev, da čebele preživijo in se drugo leto spomladi razvijejo, četudi kasneje. A do tega ne sme priti.

Kamion pripravljen za zimovanje.

Boj proti mišim

Pri nas v Beli krajini je, za razliko od večine Slovenije, na začetku oktobra še možno krmiti za zimo, vendar sem vse potrebno glede krmljenja že opravil v septembru, tako da v oktobru stalne čebelnjake pospravim, pregledam strehe in nadaljujem neusmiljeni boj z mišmi na naraven način. Nobenih strupov ne nastavljam po čebelnjakih, temveč navadne pasti, ki miš ubijejo, če je pa ne, jo ubijem sam. Stalne čebelnjake imam na mestih, kjer se ta golazen lepo razmnožuje, še posebno letos. Mnogo sem jih že ujel, številno pa je »poslovna skrivnost«.

Prezimatev

Konec oktobra oziroma pred večjim mrazom bom tudi pripeljal prevozni čebelnjak na prezimatev v dolino. To delam tako pozno iz dveh razlogov:

1. Prepeljem, ko ni več večjih izletov čebel in se tiste, ki so bile v hribih že skoraj očiščene varoj, ne morejo ponovno okužiti. Kajti na prezimovalnem mestu je v okolici dosti čebel, ki so bile že večkrat vzrok okužb v pozni jeseni. Stari pregovor pravi: »Čuvaj ženo, posebno pred sosedi.« Jaz pa mislim, da moraš še bolj

paziti na čebele pred okužbo s strani čebelarjev »pubertetnikov« iz okolice.

2. Ker neha cveteti bršljan, ki ga je na mestu prezimovanja kar nekoliko preveč in bi lahko prišlo do težave zaradi kristalizacije. Ta paša je sicer dobra, če je ni preveč. Če pa po njej pride premrzlo vreme, je nemogoče iztočiti bršljanov med in ga nadomestiti s sladkornim sirupom.

Prepoznavna podoba in urejen prostor pomagata pri trženju

Sedaj v tem mesecu normalno uredim tudi administracijo iz zapiskov v zvezku in po listkih v prave obrazce, da je po volji birokracije in njenih predpisov. Poskrbim, da se ujemajo loti in kontrolni vzorci ter med v skladišču. Pripravil bom tudi nove etikete za nove serije, ki jih zaradi pomanjkanja medu nisem po vrsti natisnil že prej. Etikete imam take, kot sem si jih zamislil, in so za vsako vrsto medu posebne. Vidim, da lastna etiketa, ki se zliva z okoljem kraja in je značilna za vrsto medu, pripomore k boljši prodaji in videzu artikla, mora pa tudi imeti vse zakonsko določene podatke. Če jih kdo ne pozna, naj se obrne na Javno svetovalno službo v čebelarstvu pri ČZS. Če so pomagali urediti meni, bodo tudi vam. Še več in večji uspeh pri prodaji medu pa naredijo lep, čist prodajni prostor, lepo napolnjene police z vrstami medu, na stenah pa okrog in okrog polno medalj za med iz raznih ocenjevanj v različnih obdobjih.

Pomen ocenjevanj medu in kakovostnih shem

Ker sem star čebelar, se je medalj nabralo krepko preko sto, zato je mesta po stenah samo še za šampione in zlate, druge so pa v depozu. Čebelar, ki je kolikor toliko pogumen, lahko tudi za žlahtno priznanje nekoliko popravi ceno navzgor. Imam kolega vinogradnika v Beli krajini, nekoč sva bila sodelavca v vinski branži, in temu človeku ni bilo težko še v času socializma dati od 10 do

15 tisoč nemških mark za kotizacije na ocenjevanjih, kjer je včasih dobil za celo samokolnico medalj. Sedaj daje še več, vendar to preko prodajne cene dobi nekajkrat povrnjeno nazaj. Tudi zaradi tega je izpopolnil kakovost tako zelo, da je prvi v svoji branži v državi. Tudi meni ni žal dati kotizacije vsako leto vsaj na dveh, če ne na več ocenjevanjih. Vsi tisti, ki mislite, da imate tako dober proizvod, da ga je škoda dati na primerjavo z drugimi iste vrste, ali ste tako skopi in vam je škoda denarja za

Urejen imam prodajni prostor, ki ga krasijo priznanja z ocenjevanj medu. Za primerjavo polica trgovine v dobrih letih in polica trgovine letos – zaradi zmrzali praznina medu po vrstah.

kotizacijo, ste v zmoti in ne boste prišli dlje, kot da svoj med razdelite med kolege in sorodstvo, in to zastonj, in ti vam ga bodo hvalili in vi boste veseli, prodati v večjih količinah pa ga ne bo mogoče. Zato je še čas, da poiščete kakšno zapoznelo ocenjevanje in tja pošljete svoje vzorce, lepo opremljene s čistim kakovostnim medom, v ocenitev. Vseeno, kakšna je medalja, bodite ponosni nanjo, kajti to je vaš uspeh, ki ga boste delili v nadaljevanju s svojimi kupci. Ko sem jaz začel prodajati med doma in v kozarcih, ki jih ni bilo mogoče dobiti, sem delal na črno. Bilo je podobno, kot ko so klali živino v skeču (Moj ata, socialistični kulak), prodal sem do petdeset kozarcev na leto, drugo je šlo prekupčevalcem in trgovcem medu. Leta so bila potrebna, da imamo možnost prodajati legalno med doma (hvala ČZS), in sedaj me kupci poiščejo sami.

Pri prodaji igra veliko vlogo zaščitena geografska označba medu. Opažam, da jo čedalje več kupcev pozna in ji verjame. Do sedaj sem imel vse zaščite, ki so bile v Sloveniji v veljavi, in ni mi žal, kajti odločil sem se pravilno in ves med prodam doma, na zelo južni točki v državi, kupci pa so iz cele Slovenije.

Foto: Jože Sever

Letošnji medovi z zaščiteno geografsko označbo.

V prihodnji številki pa o tem, kako predstaviti kupcu sebe in svoj izdelek, kajti trg se oblikuje dolgoročno, kar mora potekati brez spodrslijav.

Jože Sever – Semič

cebelarstvo.sever@gmail.com

Predstavitev Čebelarskega društva Sežana

Čebelarsko društvo Sežana je bilo ustanovljeno leta 1911. Danes naše društvo, ki zajema območje občin Divača, Hrpolje Kozina, Komen in Sežana, šteje več kot 100 članov. Meseca januarja letos smo imeli člani društva letni občni zbor. Med drugim smo izvolili novo vodstvo, ker je prejšnjemu potekel mandat. Za predsednika čebelarskega društva je bil izvoljen Marko Gombač.

Dolgoletni predsednik društva je bil Ivan Atelšek, ki se je nadaljnji kandidaturi odpovedal. Leta 1982 je bil imenovan za tajnika društva, čez dve leti pa je bil izvoljen za predsednika ČD Sežana. Predsednik je bil do konca januarja letos. Za Ivana so bila to dolga, delovna in uspešna leta. V teh dolgih letih se je v našem društvu marsikaj dogajalo in spremenilo v pozitivno smer.

Tudi sam sem bil član upravnega odbora daljše obdobje, ko smo sestankovali po raznih lokacijah v Sežani, med drugim v Triglavu, osnovni šoli itd. Med tem časom je Ivan doma v Povirju zgradil primeren prostor, ki nam ga je ponudil v uporabo. Od takrat dalje se upravni odbor sestaja v tem prostoru. Prav tako imamo v tem prostoru razna srečanja, delavnice, strokovna predavanja, pripravo za ocenjevanje medu in podelitev priznanj.

Nekoč mi je kolegica čebelarka rekla: »Ivan je tisti, ki vleče naš čebelarski voz naprej.« In res je tako. Naj naštem nekaj najpomembnejših zadev, ki so pretežno njegova zasluga. Pred nekaj leti je bilo na njegovo pobudo uspešno opravljeno prvo mednarodno ocenjevanje medu, ki se uspe-

Foto: Bogomir Furlan

šno ponavlja vsako leto, razen lanskega, za kar je bila razlog slaba letina. Bili smo prvo društvo, ki se je pred desetletjem začelo predstavljati v vrtcih in šolah ter uvajati zajtrk z medom, kar je bila tudi njegova pobuda.

V tem obdobju je bila pomembna pridobitev zaščitni znak za med z označbo geografskega porekla Kraški med (leta 2006), kar je med drugim tudi njegova zamisel. Pri tem projektu so sodelovali tudi nekateri člani društva. Za zaključek pa moja osebna misel. Ivan je človek v pravem pomenu besede. Kadar koli ga kdo kaj vpraša, pusti svoje delo in si vzame čas za pogovor in nasvet.

Bruno Ivančič, ČD Sežana

Čebelarstvo društvo Šentjur je v letu 2016 zabeležilo 110 let organiziranega delovanja

Pred enim letom, 20. maja 2016, je Čebelarstvo društvo Šentjur s slavnostno akademijo v Ipavčevem kulturnem centru Šentjur obeležilo 110 let organiziranega delovanja društva. Da se lahko ponašamo z bogato čebelarstvo tradicijo, se moramo zahvaliti svojim čebelarskim prednikom.

Da je bilo čebelarstvo na območju občine Šentjur razvito že pred letom 1906, priča zapis iz leta 1855, ki govori, da je Gustav Ipavec želel izboljšati gospodarstvo takratnega Sv. Jurija in zato veliko pozornosti namenjal vinogradništvu, poljedelstvu in čebelarstvu. Poleg zapisa je dokaz čebelnjak iz leta 1873, ki še vedno stoji v Vrbnem pri Šentjurju. Čebelarska družina je dobro delovala do prve svetovne vojne, med letoma 1914 in 1918 je morala začasno prenehati delovati, prav tako tudi v času druge svetovne vojne. Toda takratni čebelarji so se vedno znova povezali in organizirali kot družina. Organizacijske oblike društva so se skozi obdobja spreminjale. Leta 1976 se je čebelarska družina preimenovala v Čebelarstvo društvo Šentjur, ki je pokrivalo celotno območje občine Šentjur, sestavljale pa so ga čebelarske družine Šentjur, Ponikva, Dramlje, Slivnica in Planina. Tega leta je bil razvit tudi skupni čebelarski prapor (razen Čebelarske družine Slivnica), ki ga imamo še danes. V navedeni sestavi je društvo delovalo do leta 1986, nato pa so se družine registrirale kot samostojna društva. Danes v šentjurski občini deluje šest čebelarskih društev.

Leta 1959 je bil izvoljen odbor za izgradnjo družinskega čebelnjaka, ki naj bi služil za praktični pouk čebelarjev, učencev kmetijske šole in članov čebelarskega krožka na osnovni šoli. Že naslednje leto maja je bilo odprtje čebelnjaka. Krožek je deloval že v letu 1960, vodil ga je tajnik družine in ravnatelj osnovne šole Ernest Rečnik. Od leta 1962 do 1964 je potekal krožek pod mentorstvom predsednika

Razstava čebelarske opreme

društva Janeza Poštreka in od leta 1984 do 1997 pod mentorstvom profesorja Pungartnika. Čebelnjak je služil svojemu namenu, krožku in čebeljim družinam. Nato se je čebelarski krožek preselil v osnovne šole, vodil ga je Andrej Jernej, nato še eno leto Katarina Krajnc. Danes krožka, žal, zaradi pomanjkanja mentorjev ni več.

Večina šentjurskih čebelarjev ima čebelnjake po gričevju na obrobju voglanjske kotline, kjer so ugodni podnebni in vegetacijski pogoji za čebelarjenje. Gledano z očmi ljubitelja narave je to lepa razgibana pokrajina, ki jo tvorijo mešani gozd na Resevni, Rifniku in v okolici Primoža, travniki, sadovnjaki, njive in vinogradi. Območje, nad katerim se spretavajo naše čebele, prištevamo po klimatski opredelitvi k podnebjju predalpskega sveta, kjer so zaznavni tudi še rahli vplivi panonskega podnebjja. Rastlinska sestava, ki pokriva površje, je zelo pestra in omogoča čebelam dobro pašo, posebno ob cvetenju sadnega drevja, akacije, lipe in kostanja. Žal pa je vse manj travniške paše zaradi zgodnje košnje.

Društvo je ponosno na Občino Šentjur, ki je v letu 2013 prejela priznanje za čebelam najprijaznejšo občino. Za uvrstitev je morala zadostiti kar nekaj merilom, med njimi so javne površine zasajene z medovitimi rastlinami in številni čebelarji skrbijo za razvoj dejavnosti čebelarstva in ohranjanja kranjske sivke.

Da šentjurski čebelarji ne znamo le čebelariti in biti pridni kot naše velike prijateljice čebelice, smo dokazali z zanimivo razstavo, ki je bila na ogled en mesec v Ipavčevi hiši v Zgornjem trgu v Šentjurju, na dan prireditve 110-letnice pa v Ipavčevem kulturnem centru, kjer je potekala slavnostna akademija. Na akademiji smo člani pripadnost društvu

Člani ČD Šentjur skupaj s čebelarskimi kolegi ČD Blagovna, Ponikva, Slivnica in Dramlje.

izkazali s čebelarškimi »uniformami« in petjem. Vzdušje je bilo prijetno, tudi zato, ker so bila prisotna skoraj vsa občinska društva in društva sosednjih občin: Vojnik, Celje, Šmarje pri Jelšah, Laško ter Ljubljana – center in Ljubljana – Barje ter čebelarski kolegi iz Šmohorja (Hermagorja) iz Avstrije.

Na prireditvi je društvo podelilo priznanja za zasluge pri razvoju čebelarstva ČD Planina, Slivnica, Dramlje, Blagovna, Ponikva in Alenki Jurič, dr. vet. med. ČD so bila podeljena

odlikovanja Antona Janše III. in II. stopnje, Leopold Škorjanc pa je prejel priznanje I. stopnje. Čebelarsko društvo je prejelo častno diplomo Antona Janše iz rok predsednika ČZS Boštjana Noča.

Ob jubileju smo izdali zbornik, v katerem smo povzeli delo društva od leta 1906 do 2016. Danes šteje ČD Šentjur 40 članov. Najmlajši član šteje 37 let in najstarejši Vinko Tomazič je 22. 2. 2017 dopolnil 90 let.

Mihaela Kotnik

ČD Solčava razvilo svoj prapor

5. 8. 2017 je v okviru prireditev ob prazniku občine Solčava potekal tudi praznik ČD Anton Herle Solčava. Na prireditvenem prostoru v središču Solčave je, z začetkom ob 19.00, potekala slavnostna prireditev z razvitjem društvenega prapora. Prireditev se je začela s prihodom praporščakov. Sledila sta slavnostno razvitje prapora in blagoslov. Prapor je blagoslovil tam prisotni celjski škof msgr. dr. Stanislav Lipovšek. Po blagoslovitvi je sledilo bratenje razvitega prapora z drugimi prisotnimi prapori. Po slavnostnem razvitju prapora je vse prisotne pozdravila in nagovorila županja občine Solčava ga. Katarina Prelesnik, za njo pa predsednik ČD Antona Herle Solčava g. Ivan Golob.

Vse prisotne sem pozdravil v imenu ČZS in njenega predsednika ter jim čestital za razvitje prapora. Seznanil sem jih z aktualnimi zadevami, ki potekajo pod okriljem ČZS, kot so svetovni dan čebel, Apimondija, čebela kot ogrožena živalska vrsta, medeni zajtrk, izid knjige Brez čebel ni življenja, AGRA, dejavnosti za večjo prepoznavnost čebel doma in v tujini, pomembnost čebele za obstoj življenja ... Vsem sem se tudi zahvalil za njihov trud pri ohranjanju čebele in za širjenje zavesti o pomembnosti čebel. Zahvalil sem se tudi županji občine Solčava, za podporo lokalne skupnosti.

Pred koncem sta predstavnika Čebelarške zveze SAŠA, predsednik g. Ivan Čopar in podpredsednik g. Franjo Po-

Foto: Elizabeta Ercigoj

drižnik, zaslužnemu čebelarju g. Mirku Klemenšku in čebelarki ge. Veri Ošep podelila odlikovanje A. J. II. stopnje.

Prireditev s pestrim kulturnim programom je bila zelo dobro obiskana, saj se je udeležila skoraj polovica celotnega prebivalstva občine. Po prireditvi sta sledila pogostitev in prijetno druženje s klepetom.

Janez Vencelj, podpredsednik ČZS

Leti moja čebelca skupine Šani Šeni

Skupina Šani Šeni ste ...

Smo skupina mladih fantov iz Podčetrka, katere namen je popestriti dogajanja na raznih praznovanjih (rojstni dnevi, poroke, abrahami ipd.), kulturnih prireditvah, družabnih večerih ipd. To nam uspeva predvsem s svojo prilagodljivostjo in poslušom do "naročnika". Na dogajanjih lahko ponudimo ubrano večglasno petje (pesmi različnih žanrov – zabavne, umetne, NZ) s spremljavo glasbenega instrumenta ali zgolj *a capella*. Ponudimo lahko prav tako razne animacijske točke, ki nasmejijo občinstvo. Poleg zabavanja in razveseljevanja ljudi pa delujemo tudi na področju ustvarjanja

Foto: Arhiv ŠaniŠeni

avtorske glasbe. Nekaj, kar je studijsko že obdelano, si lahko ogledate na Youtubu ali Facebook strani skupine Šani Šeni.

Sodelovali ste tudi na 1. festivalu čebelarke pesmi.

Prihajamo iz turističnega kraja Podčetrtek, ki je prejel že veliko nagrad za urejenost narave in okolja, kar nam daje vedeti, da je ohranjanje narave primarna dejavnost kraja. Močno čebelarsko društvo prav gotovo znatno pripomore k temu. Oče našega člana, Roman Vrešak, ki je aktiven čebelar, nam je predlagal, da se prijavimo na prvi festival čebelarskih pesmi. Ideja se nam je zdela zanimiva, kar je spodbudilo Gorazda Pavčnika, da je v kratkem času ustvaril izjemno besedilo in melodijo pesmi *Leti moja čebelca*. Da je bila pesem dobro sprejeta med poslušalci, so nam dali vedeti navdušenje in čestitke po nastopu. V veliko veselje pa nam je bila strokovna ocena slovenskega dirigenta Milivoja Šurbka: »Gorazd Pavčnik, talentirani mladi avtor, je zbral tri odlične moške vokaliste, ki veliko obetajo. Tvorijo skupino sposobnih navdušencev, in če bodo ostali skupaj, se jim obeta lepa bodočnost na slovenski estradni sceni.« Takšen festival pozdra-

vljamo, saj spodbuja avtorje k ustvarjanju novih čebelarskih pesmi, prav tako pa daje možnost mladim, neujeljavljenim skupinam, da se predstavijo širši javnosti.

Vaše asociacije na besedo "čebela"?

Čebela nam daje med in največkrat jo naši otroci povezujejo z risanko Čbelica Maja. Nam najbližje je domač slovenski med, ki si ga vsako jutro namažemo na kruh. Sami se ne ukvarjamo s čebelarstvom, imamo pa močno podporo domače Čebelarske družine Podčetrtek. Čbelica v naši pesmi je takšna, ki leti po travnikih, polnih dobrot, a se zvesto vrača v svoj skromni domek, okrašen s panjskimi končnicami. Da sveta brez čebel ne bi bilo, nam pove refren pesmi *Leti moja čebelca*:

*Leti moja čebelca, pridna, s cveta na cvet.
Brez tebe bil drugačen, drugačen bil bi svet.
Leti moja čebelca, pridna, s cveta na cvet.
Leti, saj brez tebe izginil bi naš svet.*

Spraševal MB

Tečaj za čebelarje začetnike

ČZS je tudi letos, že 10. leto zapored, organizirala 38-urne tečaje za čebelarje začetnike, in sicer na osmih lokacijah po vsej Sloveniji. Do sedaj ga je uspešno zaključilo že skoraj 4000 čebelarjev. Zanimanje zanj pa je vsa leta visoko. Podatek, da so bila prosta mesta na eni izmed lokacij vsa zasedena v dobri minuti po odprtju elektronskih prijavi, je že sam po sebi dovolj zgovoren. Tečaj se financira skozi ukrep Tehnična pomoč čebelarjem na podlagi Uredbe o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v RS, ki je sofinanciran s strani Evropske unije.

V letošnji generaciji tečajnikov je bila velika večina takšnih, ki so popolni začetniki, in le manjši delež tistih, ki že imajo svojo čebelarsko prakso. Predavatelji so se resnično izkazali s strokovnimi teoretskimi predavanji, podprtimi z njihovimi lastnimi izkušnjami ter z izkušnjami tujih in domačih kolegov. Vedno so bili pripravljeni z nami deliti tudi svoje učno gradivo, nam približati svojo prakso, svetovati glede literature, povabili so nas v svoje čebelnjake, pripravljene so bili tudi na konzultacije. Skratka svoje znanje z različnih področij so nam v teh nekaj urah, ki jih je imel vsak od predavateljev na voljo, poskušali predati vsak po svojih najboljših zmožnostih. Res je, da je bilo v tem kratkem času podanih ogromno, za večino čisto novih informacij, in je bilo na trenutke vse prej kot preprosto vso to teorijo absorbirati, kaj šele pomniti. Za delo v čebelnjaku je bilo namenjenih nekaj več kot 10 ur. Tu smo se imeli možnost seznaniti z osnovnimi čebelarskimi opravili. Dodatno smo se udeležili tudi štiriurnega predavanja Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu ter triurnega Zdravstveno var-

Tečaj za čebelarje začetnike na Dolenjskem 2017

stvo čebel. Organizacijsko je bil, po mojem mnenju, tečaj odlično izpeljan, informacije jasno podane, vse spremembe pravočasno sporočene, s strani zveze pa nam je bil vedno na voljo sogovornik.

Finančna sredstva so žal vedno omejena. Tudi v tem primeru. Če bi jih bilo na voljo več, bi si zagotovo želela več prakse, več dela v čebelnjaku, dela v še manjših skupinah in poglobljenih debat o specifičnih temah. Upam, da bo zvezi finančno omogočeno organizirati še več takšnih in podobnih izobraževanj. Konec koncev je vsak dvestoti Slovenec čebelar in ljubezen do čebel nam je skoraj položena v zibelko.

Mag. Urška Intihar

Nekaj besed o knjigi *Brez čebel ne bo življenja*

V Gornji Radgoni je bila v okviru čebelarškega dne na sejmu AGRA predstavitev knjige *Brez čebel ne bo življenja*. Gre za svojevrstno knjigo, kjer na 352 straneh o pomenu čebel in čebelarstva piše 69 avtorjev iz 32 držav. Več o knjigi na <https://beebooks.si>. O knjigi, ki je izšla 27. 8. 2017, so povedali ...

Foto: MB

Philip McCabe, predsednik Apimondie: Ta knjiga je povsem različna od vseh dosedanjih knjig, saj ni mnenje enega avtorja, temveč 69 iz 32 držav. Taka knjiga bi morala biti napisana že pred časom. Ko sem bil zaprosen, naj napišem prispevek za to knjigo konec lanskega leta, sem bil eden prvih, ki se je odzval. Medonosna čebela je edinstvena,

saj presega vsa verstva, vse rase in vse meje. Kako lepo bi bilo od človeštva, če bi storilo enako. Zemlja bi bila veliko lepši kraj, kjer bi lahko vsi živeli. Čestitam vsem, ki so sodelovali pri nastanku te knjige, in se jim zahvaljujem, saj je ta knjiga čudovito delo za distribucijo po celotnem svetu. Čebelarji bi jo morali dobiti in jo prebrati ter dobiti občutek o tem, kar poimenujem srce čebelarjenja v Evropi in v svetu, ki je v Sloveniji. Še enkrat vsem sodelujočim čestitam in se jim zahvaljujem. Gre za edinstveno in unikatno knjigo. Naj knjiga osvoji svet!

Dejan Židan, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Nekateri to knjigo razumejo skoraj kot biblijo čebelarstva, ker so v njej zbrani članki in slike avtorjev z vsega sveta. V knjigi sta predstavljena tako splošen pogled kot tudi zelo specifična znanja. Ta projekt, ki ga vodi Boštjan Noč, je čudovita podpornica svetovnemu dnevu čebel. Mene je projekt navdušil zato, ker so ti avtorji naredili nekaj povsem drugačnega, kot je običajno. Običajno se z izdajo knjig zamuja. Avtorji pod vodstvom Boštjana Noča pa so knjigo izdali prej, kot je bilo zamišljeno. Pa še nekaj nam je uspelo. Popolnoma svež izvod te knjige je dobil kitajski minister za kmetijstvo. To ima simbolni pomen. Kitajska je bila namreč prva država in njihov podpredsednik g. Vang je bil prvi svetovni državnik, ki mu je bila ideja o svetovnem dnevu čebel predstavljena in nas je takoj in v celoti podprl. S tem smo v enem razgovoru dobili podporo milijarde in tristo petdeset milijonov Zemljanov. Zato je bila v zahvalo prva knjiga podarjena kitajskemu kmetijskemu ministru.

Foto: Boštjan Noč

Matej Kotnik, župan občine Lukovica: Knjiga *Brez čebel ne bo življenja* me je pustila brez besed. Je spomenik čebelarstvu, našemu vedenju, znanosti in povezanosti le te v svetovnem merilu. Knjiga je lepa, lahko bi uporabil kar izraz mogočna, in v meni zbuja spoštovanje ne le do vseh, ki so jo ustvarili in vanjo pisali, ampak predvsem do odnosa med člove-

Foto: MKGP

Prvi, ki je prejel v dar knjigo iz rok ministra Dejana Židana in predsednika ČZS Boštjana Noča, je bil že dan pred izidom kitajski minister za kmetijstvo.

kom in žuželko, ki je tisočleten, pomemben in vzajemen, spoštovanje stvarstva, ki s to knjigo raste, pa je tisto upanje, ki ga knjiga prinaša, da je še upanje za čebele in je še upanje za ljudi. Hvala za to knjigo in ponosen sem, ker je to presežek, narejen v Sloveniji.

Slobodan Jevtić, čebelarški predavatelj iz Srbije: Naredili ste podvig, vreden občudovanja, vsi vi, avtorji te knjige. Ste odmev, zaradi katerega so prepoznavni čebelarji, ki se posvečajo čebelam kot fenomenu, ki pogojuje življenje na planetu Zemlji na splošno. Potreboval sem veliko moči, da pomirim srce, zaradi navdiha in hvaležnosti za ta tako celoviti čebelarški opus Herculeum!

Larisa Jasarević, profesorica na Univerzi v Chicagu: Imela sem čast, da prisostvujem predstavitvi knjige *Brez čebel ne bo življenja*. To je edinstveno delo na svetu, kar se vidi že iz kazala. Število avtorjev in število držav pove vse. Knjiga je posebna zaradi tega, ker ni namenjena samo čebelarjem, temveč vsem ljudem. Vsi smo namreč odvisni od čebel – od opravevanja čebel in od zdrave hrane. Čestitke Boštjanu Noč in drugim soavtorjem za to vrhunsko delo. Vesela sem, da bom to knjigo lahko predstavila študentom v ZDA!

Leopold Pogačar, župan občine Žirovnica: Knjiga in njena vsebina ter njeni avtorji, domači in tuji, nas postavljajo med vodilne narode med čebelarji po svetu. Vsebina mi je všeč tudi zaradi velikega števila zelo kakovostnih fotografij, ki tudi nam laikom na področju čebelarstva odprejo oči in nam dajo razmišljati o pomenu čebel ter nas pri tem še veliko naučijo.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Vabilo na dogodek projekta »Kar sejemo, to žanjemo« in obisk stojnice ČZS, JSSČ

ČZS, JSSČ, na sejmu Narava – zdravje na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani organizira v petek, **13. oktobra, ob 11.00** dogodek projekta »Kar sejemo, to žanjemo«. Namen projekta in dogodka je spodbuditi gojenje sončnic. To je rastlina, ki jo pogosto vidimo kot okras vrtov, sejemo tudi kot kulturno rastlino, ki jo lahko v celoti izkoriščamo, saj uporabimo vse njene dele. Sončnice so tudi bogata pašna za čebele in druge oprasevalce, semena sončnic pa so primerna tudi za uživanje, lahko rečemo, da so pomembna hrana za čebele, ljudi in živali.

Na dogodku bodo predvidoma sodelovali: **Marko Alauf**, podpredsednik ČZS, mag. **Tanja Strniša**, državna sekretarka na MKGP-ju, mag. **Jana Ramuš**, predstavnica GZS, doc. dr. **Darja Kocjan Ačko**, Biotehniška fakulteta, **Branko Ravnik**, direktor KGZS. Vabimo vas, da se udeležite dogodka in da nas obiščete na stojnici, ki bo **od 12. do 15. oktobra 2017** bogato obložena s pekovskim pecivom iz semen sončnic in žit. Pogostitev bodo pripravile kmetijske šole, ki sodelujejo v projektu »Kar sejemo, to žanjemo«, in sicer: 12. 10. 2017 Šolski center Šentjur, 13. 10. 2017 Center biotehnike in turizma Grm Novo mesto, 14. 10. 2017 Biotehniški center Naklo, 15. 10. 2017 Izobraževalni center Piramida Maribor. Za celostno podobo stojnice

bo poskrbela Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti iz Celja. Stojnico ČZS, JSSČ, najdete **v hali A2 ob glavni hojnici**. Na razstavnem prostoru se bodo predstavile tudi evropske sheme kakovosti medu: Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo, Kočevski gozdni med in Kraški med. Na sejmu vas bomo obvestili o možnostih vključitve v sheme kakovosti in lahko boste tudi izpolnili pristopno izjavo. Vljudno vabljeni na dogodek in obisk stojnice! **Vse, ki se nameravate udeležiti dogodka, prosimo, da sporočite svoje podatke (ime in priimek) na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si, da vam zagotovimo brezplačen vstop. Številno mest je omejeno.**

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Partnerji in botri v projektu »Kar sejemo, to žanjemo«

ATOTECH

Dergan, razvoj in svetovanje, d. o. o.

medium
fisk & design

Sončnica, lepa in koristna

Sončnice so najlepše, ko cvetijo. Zanje je značilen čudovit razpon barv venčnih listov od rumene, oranžne, bordo in škrlatno rdeče do pisanih ali celo belih. Večcvetne sorte cvetijo postopoma, pri nekaterih je čas cvetenja raztegnjen na več tednov. Med številnimi medovitimi rastlinami so prav **tujeprašne sončnice magnet za čebele in druge oprasevalce**.

Žlahtnitelji in poklicni ljubitelji vzgajajo sorte in hibride sončnic za okras, seme in olje, vse pa s čudovitimi, večinoma rumenimi cvetovi ugodno vplivajo na počutje in dvigujejo razpoloženje ljudi. Čeprav smo pri pridelavi za seme in olje vajeni nji-vskih in vrtnih velikank, so v semenarski ponudbi številne manjše, celo pritlikave sorte in hibridi, primerni za vrtove ter gojenje v posodah in koritih na prostem in v notranjosti bivališč.

Pridelek sončnic se večja

Na koncu drugega desetletja 21. stoletja je v Sloveniji letno približno 250 hektarjev njiv s sončnicami, vse pogosteje pa jih opazimo na robovih njiv, na podeželskih in mestnih vrtovih ali pa po nekaj rastlin pred hišo za okras. Povprečen pridelek semena, ki je bil vse do devetdesetih let 20. stoletja od 0,6 do ene tone na hektar, se je zaradi setve rodnejših hibridov (v primerjavi s sortami) povečal na približno 2,5 tone semen na hektar, pridelki v prihodnosti pa bodo prav gotovo še večji.

V kmetijstvu so lahko sončnice pomemben kolobarni člen, s katerim popestrimo biotsko raznovrstnost njiv in vrtov. Izkušnje kažejo, da potrebujejo presledek štiri do sedem let pri vračanju na isto njivo. Z močnimi vretenastimi koreninami sončnice izboljšajo strukturo tal, ko prezračijo in zdrobijo večje talne grudice v manjše. Sposob-

Foto: Dolores Čuš

nost črpanja vlage iz globljih talnih plasti je lastnost sončnic, pomembna v vročih in suhih poletjih. V primerjavi s koruso so se sončnice na peščenih zemljiščih že večkrat izkazale kot žilave

preživelke. Pri ohranjanju vlage v rastlini imajo pomembno vlogo tudi dlake, s katerimi so posuti stebela in listi.

Posevke sončnic lahko ogrožajo divjad (srne, divji prašiči) in ptice. Najbolj izpostavljene so manjše njive in posevki sončnic, ki mejijo na gozd, in rastline sončnic v mestih, kjer ptice pozobljejo semena v dozorevajočih glavah. Nasprotno pa lahko pridelovalci s posejanimi pasovi sončnic omilijo škodo na pridelku drugih kmetijskih rastlin. Če smo sončnice sejali le za okras, pustimo rastline na vrtu ali na robovih njiv, da si semena v glavah postrežejo divje ptice kar same.

Poroka med sončnicami in čebelami

Sončnice so prijazne do čebel, čmrcljev, metuljev in drugih oprasovalcev. Potrebujemo jih za oprasitev svojih številnih cevastih cvetov v notranjosti koška, klobuka ali glave, kot pravimo socvetju sončnice. **Privabljajočo vlogo imajo jalovi jezičasti cvetovi, ki na robu glave obkrožajo cevaste. Jezičasti cvetni listi so opazni daleč naokoli, podobno kot zastava na hiši. Takšno vizualno sporočilo vabi na bogato obloženo mizo cvetnega prahu in medicīne.** Čebele, čmrclji in metulji

s prenašanjem cvetnega prahu s cveta na cvet prispevajo k oprasitvi, kar pomeni pri sončnicah za seme in olje večji pridelek semen. **Tudi nekaj sončnic v posevkih ajde, facelije, cinije in drugih medovitih rastlin nizke rasti je preizkušena praksa, od katere imata korist oba, kmet in čebelar.**

Semena za ptice, jedrca pa za olje, moko, pekovske izdelke in pripravo različnih jedi

Semenarska podjetja prodajajo vrečke s semeni sončnic in mešanice sončnic s prosom, barom, konopljo, lanom in bučnicami za zimsko preživetje zunanjih ptic. Ljubitelji ptic jih natresejo v krmilnice ali zamesijo v lojne pogače. **Sončnična semena so bogat vir beljakovin (od 15 do 30 %) – pri aminokislinah prevladuje vsebnost triptofana. V semenu je največ maščob oziroma olja (35 do 55 %), od maščobnih kislin pa prevladuje linolna (omega-6). Posebnost nekaterih hibridov za olje je visoka vsebnost oleinske kisline, ki daje olju stabilnost pri toplotni obdelavi. Ogljikovih hidratov ima od 10 do 20 %, od tega je precej prehranskih vlaknin. Za zdravje koristni so tudi vitamini A, D, E, K in vita-**

Z glavo proti soncu

Mladi rastoči cvetovi sončnic spremljajo dnevno gibanje sonca, kar se strokovno imenuje *heliotropizem*. Zrelejšje glave imajo v času polnjenja semena s hranili manjšo sposobnost obračanja k soncu, zato se nagnejo navzdol in obrnejo proti vzhodu v jutranji pozdrav soncu.

mini skupine B (B1, B2, B6, B12), kalcij, železo, kalij, fosfor, cink, magnezij, mangan in kobalt. **Zaradi biokemične sestave in hranilne vrednosti semen so se v svetu razširili sorte in hibridi za olje, tako da je sončnica s približno 25 milijonov hektarjev njiv gospodarsko pomembna industrijska rastlina in oljnica.** Cilji zlahtnjenja sončnic so pridelek več kot 4 tone semen na hektar, delež luščin manjši od 25 odstotkov, več kot 50-odstotna vsebnost olja v semenih in večja vsebnost za zdravje ugodnih nenasičenih maščobnih kislin, zlasti oleinske, ki je je v olju nekaterih hibridov več kot 80 odstotkov.

Doc. dr. Darja Kocjan Ačko, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Namaz iz sončničnih jedrc

SESTAVINE: 100 g sončničnih semen, 2 stroka česna, 1 manjša čebula, ščepec soli, listi peteršilja, sezamova pasta ali sezamovo seme, ena limona.

PRIPRAVA: Sončnična semena zmeljemo v mlinčku, dodamo česen, eno manjšo čebulo, ščepec soli, peteršilj, mleto sezamovo seme ali sezamovo pasto (lahko tudi oboje) in limonin sok po okusu. S paličnim mešalnikom vse sestavine zmešamo, prestavimo maso v shranjevalno posodo, jo zapremo s pokrovom in postavimo v hladilnik. Uporabimo kot namaz na polnovreden pirin, ajdov ali sončnični kruh (lahko tudi na prepečenec) in zgoraj okrasimo z rezinami ali koščki zelenjave. Namaz shranjen v hladilniku ostane svež dva do tri dni.

Vaš recept pošljite na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si

Foto: Tanja Magušič

Avtorica recepta: Anamarija Ačko

Slovenski čebelnjak za zamejce v Italiji

Sestal sem se z ministrom za zamejce in Slovence po svetu Gorazdom Žmavcem. Minister je podprl predlog, da bi zamejskim čebelarjem podarili

slovenski čebelnjak. Dogovor je, da bi v letu 2018 prvega postavili v Trstu, zatem pa vsako leto še eni manjšini. Šlo bi za čebelnjak velikosti 12 AŽ-panjev 10S s kranjskimi čebelami. Poizvedeti moramo še, ali je v Trstu kakšen slovenski razred v osnovni šoli, saj bi

tam naredili natečaj za risanje panjskih končnic in te potem namestili na panje. Mislim, da je to lepa gesta Slovenije in predvsem ohranjanja slovenskega čebelarjenja in naše tradicije v zamejstvu.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Pobuda Apimondiji za podporo zaščiti čebele

ČZS je mednarodni čebelarški organizaciji Apimondia predlagala, da se delegati na prvi generalni skupščini, ki bo potekala v sklopu kongresa Apimondije 2017 v Turčiji, pogovorijo o zaščiti čebel oz. podpori čebelarjem po svetu. Sporočili smo, da menimo,

da bi bilo za naše nadaljnje dejavnosti primerno, če bi Apimondia stavek »Čebele na svetu ne morejo preživeti brez podpore čebelarja« potrdila kot dejstvo. **Razlogi:** Čebele so ogrožene skoraj po celem svetu. Ogrožajo jih pesticidi, podnebne spremembe, intenzivno kmetijstvo, različne bolezni ... V teh okoliščinah čebele brez čebelarjev ne morejo več preživeti. **Predlog sklepa:** Čebele brez oskrbe čebelarjev ne mo-

rejo preživeti. Apimondija odgovorne naproša, da takoj pristopijo k vzpostavljanju takšnih pogojev, da lahko čebele in čebelarji opravljajo svoje poslanstvo. Predvsem je treba finančno podpreti čebelarje, da bi lahko oskrbovali čebele in tako zagotovili njihov nadaljnji obstoj.

ČZS

Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva za leto 2017

MKGP je objavilo dva javna razpisa iz Programa razvoja podeželja, na katera se lahko prijavijo tudi čebelarji, ki razmišljajo o povečanju in posodobitvi svojega čebelarstva z namenom zagotavljanja ekonomičnosti in povečanja prihodkov iz čebelarstva dejavnosti.

1. podukrep 4.1. Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva je namenjen vsem vrstam naložb na kmetijskih gospodarstvih v lastno primarno pridelavo kmetijskih proizvodov (med, čebelje matice) razen nakupu kmetijske mehanizacije. Za čebelarje pridejo v poštev zlasti naložbe v prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev, ki bi s tem postale ekonomsko učinkovitejše in bi zagotavljale delovna mesta. Upravičeni so do enkratne podpore za naložbe v višini do 50.000 evrov (kar pomeni od 15.000 do 25.000 EUR podpore). Ciljna skupina so majhne kmetije, ki so v letu 2016 s poslovanjem (kmetijska, gozdarska in dopolnilna dejavnost) ustvarile od 4000 do 9488,76 EUR/PDM in so razpolagale z obsegom dela v višini vsaj 0,5 PDM (1 PDM pomeni obseg dela, ki ga zagotavlja 1 zaposlena oseba za polni delovni čas oziroma 1800 ur letno). V praksi to pomeni čebelarja, ki hodi v službo in ima v lasti vsaj 20 čebeljih družin (1 panj ustvari pribl. 200 EUR prihodkov letno). V poštev pridejo tudi naložbe v izboljšanje konkurenčnosti kmetijskih gospodarstev, z namenom, da se dvigne produktiv-

nost, da se poveča stroškovna učinkovitost in da se povečata tudi higiena in kakovost. Upravičenci lahko pridobijo podporo v višini do 500.000 EUR (velja za kmetije in mikropodjetja) ter do 1.750.000 EUR (velja za mala, srednja in velika podjetja). Na razpis se lahko prijavijo nosilci kmetijskih gospodarstev, ki so vpisani v register kmetijskih gospodarstev (v nadaljevanju RKG). Mladi kmetje v starosti do vključno 40 let, ki izpolnjujejo pogoje iz razpisa, so upravičeni do višje podpore. Med **upravičljive stroške** tako med drugim sodijo tudi postavitev čebelnjakov, nakup panjev, oprema za točenje in skladiščenje medu, oprema za pridelavo cvetnega prahu, čebeljega voska, oprema za vzrejo matic, nakup kontejnerjev za prevoz čebeljih panjev, avtomatska linija za točenje medu, ipd. **Predmet razpisa so tudi naložbe v zaščito čebeljih panjev pred medvedi.** Na razpis se lahko prijavijo tisti, ki imajo lokacije čebeljih panjev uvrščene v gorsko območje oziroma na območjih pojavljanja medveda. Upravičeni stroški za zaščito čebeljih panjev pred medvedi so: nakup in postavitev žičnate oziroma elektroograje in pripadajoče opreme – pašni aparat in solarni modul – ter nakup in postavitev elektronske opreme, namenjene zvočnemu ali svetlobnemu odvracanju živali. Najnižji znesek javne podpore je 1000 EUR na vlogo v primeru naložb, namenjenih zaščiti čebeljih panjev pred medvedi, in 2000 EUR na vlogo pri drugih vrstah naložb.

2. podukrep 4.2. Podpora za naložbe v pridelavo, trženje oziroma razvoj kmetijskih proizvodov za leto 2017 za

kmetije, samostojne podjetnike posameznike ter mikro, mala in srednja podjetja. Predmet javnega razpisa so naložbe v pridelavo kmetijskih proizvodov v nekmetijske, namenjene prehrani ljudi in živali, in podpore za naložbe v trženje oz. razvoj kmetijskih proizvodov. Pri trženju pridejo v poštev naložbe v ureditev prodajnih in degustacijskih prostorov na lokaciji pridelave, nadgradnjo mobilnih prodajal (prevoznih sredstev), naložbe v namenske aparate za prodajo in nadgradnjo opreme za dostavo, ki je namenjena ohranjanju kakovosti kmetijskih proizvodov. Med upravičljive stroške sodijo tudi objekti, vključno s pripadajočo opremo za pridelavo medice. Cilj razpisa sta izboljšanje konkurenčnosti živilskopredelovalne panoge in dvig dodane vrednosti kmetijskim gospodarstvom. Upravičenec do podpore je lahko nosilec kmetije, nosilec dopolnilne dejavnosti, ki ni nosilec kmetije, samostojni podjetnik posameznik, zadruga, zavod, gospodarska družba ali gospodarsko interesno združenje.

Vlagatelji na obeh razpisih morajo imeti urejene podatke v RKG-ju v skladu s predpisom, ki ureja RKG. **Upravičenec mora izdelati poslovni načrt, v katerem izkaže ekonomsko upravičenost** (ne velja za naložbe majhnih kmetij). Stopnja podpore znaša 30–50 %. Vnos vloge v elektronski sistem in vložitev vloge potekata od 21. avgusta 2017 do vključno 29. novembra 2017 do 24. ure. Razpisno dokumentacijo najdete na spletni strani MKGP: www.mkgp.gov.si.

Nataša Klemenčič Štrukelj,
svetovalka JSSČ

Finančna pomoč čebelarjem za nadomestilo škode v čebelarstvu v letu 2017

Obveščamo vas, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS pripravlja odlok o finančni pomoči za nadomestilo škode v čebelarstvu za leto 2017, ki je trenutno v usklajevanju. Predvidoma bo upravičenec do pomo-

či čebelar, ki je imel na dan 30. junija 2017 v Registru čebelnjakov vpisanih vsaj 20 čebeljih družin. Ker do zaključka redakcije odlok še ni bil potrjen, čebelarje opozarjamo, da naj spremljajo objave na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS in na spletni strani Čebelarske zveze Slovenije. Čebelarje še posebno opozarjamo, da naj bodo pozorni na rok, do katerega bo treba vložiti vlogo, ki bo

verjetno krajši od običajnih rokov za vlaganje vlog. **Ker bo zagotovo eden od pogojev tudi urejen vpis kmetijskega gospodarstva v Register kmetijskih gospodarstev** v skladu s 141. členom Zakona o kmetijstvu, čebelarje opozarjamo, da preverijo vpis v Register kmetijskih gospodarstev in odpravijo morebitne napake.

ČZS

Delavnica v podporo izvedbi dneva dejavnosti ob medenem zajtrku

V mesecu oktobru bomo v podporo izvedbi dneva dejavnosti ob medenem zajtrku, ki poteka tretji petek v novembru, izvedli delavnico na štirih lokacijah. Na delavnico vabimo vse čebelarke in čebelarje, ki po šolah ob

tej priložnosti običajno predstavljate čebelarstvo. Dan dejavnosti (npr. naravoslovni dan), ki ga določi posamezna šola za določeno starost otrok, predstavlja vsebinsko nadgradnjo medenega zajtrka. K izvedbi naravoslovnega dne je lani ČZS vzpodbudila vse OŠ s pripravo »Izhodišč za pripravo dneva dejavnosti na osnovni šoli – čebelarstvo«. Več informacij prejmete na e-naslovu matej.mandelj@czs.si.

Datum	Ura	Kraj
5. okt.	16.00	Pohorska vila, Pivola 8, Hoče
17. okt.	15.00	Grm Novo mesto, Sevno 13, Novo mesto
25. okt.	15.00	Čebelarški center Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, Lukovica
26. okt.	17.00	Pri g. Ivanu Atelšku, Povir 52a, Sežana

Lepo vabljeni!

Matej Mandelj, tajnik ČZS

Sprejet je dopolnjen program testiranja potencialnih plemenilnih postaj

Strokovni svet priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo (SS PRO) je na junijski seji sprejel dopolnjen program testiranja potencialnih

lokacij za plemenilne postaje. Program je dopolnjen na področju priprave testa in izvedbe ter predvsem načina interpretacije pridobljenih podatkov. Glavna sprememba je, da se ne zahteva več 100-% izoliranost lokacije, ampak 95-%. Odstotek smo znižali na podlagi do sedaj zbranih podatkov testiranja in poznavanja obnašanja matic pri iskanju trotov v okolici. Program je objavljen na spletni strani ČZS, pod

zavihkom PRO: <http://czs.si/content/A11>. V okviru PRO želimo, da bi se za leto 2018 čebelarska društva, ki razpolagajo s potencialno primerno lokacijo za plemenilno postajo, odločila za izvedbo testa. Svojo namero v tem primeru sporočite na ČZS. Če bo predlaganih lokacij več, se bo SS PRO odločil, kje test izvesti v posameznem letu.

Dr. Peter Kozmus, SVRP

Predstavitev rezultatov programa ukrepov na področju čebelarjenja

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano bo **9. oktobra 2017 ob 16.00 uri** v prostorih ČZS organiziralo

predstavitev rezultatov ukrepov programskega leta 2017, ki se izvajajo na podlagi Programa ukrepov na področju čebelarjenja v Republiki Sloveniji v letih 2017–2019. Rezultate ukrepov bodo predstavili Kmetijski inštitut Slovenije, Veterinarska fakulteta v

Ljubljani, Nacionalni veterinarski inštitut Slovenije, Čebelarska zveza Slovenije, Erico d.o.o. ter Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja. Vljudno vabljeni!

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Vseslovenska čebelarska krvodajalska akcija – Brez čebel ne bo življenja, brez krvodajalcev pa ni zdravja!

Na pobudo ČD Vojnik sem se sestel s koordinatorjem Rdečega križa za krvodajalstvo. Dogovorila sva se, da v

maju 2018 (prvih 14 dni maja) izvedemo vseslovensko krvodajalsko akcijo slovenskih čebelarjev. Oba sva se strinjala, da bo slogan naše krvodajalske akcije: »Brez čebel ne bo življenja, brez krvodajalcev pa ni zdravja!« Krvodajalska akcija slovenskih čebelarjev naj bi postala tradicionalna. Sam osebno menim, da je tovrstno sodelovanje

nujno in pomembno. Iskrena hvala ČD Vojnik za dano pobudo. Poleg tega smo se dogovorili tudi za sodelovanje na drugih področjih, ki jih bomo dorekli kmalu na skupnem sestanku na Debelem rtiču.

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Polepšajmo čebelam domovanje in spoznajmo čebelarje

Čebelarji, izkoristite odlično promocijsko priložnost! ČZS letos organizira natečaj poslikave panjskih končnic: Polepšajmo čebelam domovanje in spoznajmo čebelarje. K sodelovanju na natečaju bomo povabili učence slovenskih osnovnih šol, ki obiskujejo 2. triado (4., 5. in 6. razred OŠ) in čebelarške krožke. Namen natečaja je, da

izdelki otrok ne končajo v škatlah, ampak da se panjske končnice pritrldijo na čela panjev slovenskih čebelarjev. Na takšen način bodo otroci simbolično posvojili čebeljo družino ter navezali konkretne stike s čebelarji. Gre za odlično promocijsko akcijo, kjer bodo tako otroci kot starši, stari starši, učitelji in drugi spoznali lokalnega čebelarja, saj bodo na njegovih čebeljih panjih pritrjene panjske končnice otrok iz lokalne osnovne šole ali čebelarškega krožka. Čebelarji, vabimo vas, da se akciji pridružite in v svojem

okolju navežete še več stikov s potencialnimi potrošniki čebeljih pridelkov. Več informacij lahko dobite pri Nataši Lilek (01/729 61 29, 040/436 519 ali na e-naslovu natasa.lilek@czs.si). Vabljeni k sodelovanju!

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Iščemo čebelam najprijaznejšo občino v letu 2017

ČZS, JSSČ, v partnerskem sodelovanju s Semenarno Ljubljana išče čebelam najprijaznejšo občino v letu 2017. Namen natečaja je izboljšanje delovanja med lokalnimi skupnostmi in čebelarskimi društvi. Predstavniki čebelarskih društev najbolje veste, kako dejavna je vaša občina in kakšno je sodelovanje z njo, zato vas vabimo, da sodelujete na natečaju. Tudi

če vaše sodelovanje ni tako zgledno, lahko predlagate občino in navedete, kje vidite boljše možnosti sodelovanja. Predlagatelji slovenskih občin so izključno čebelarstva društva. Prijavni obrazec dobite na spletni strani ČZS www.czs.si ali www.oхранimo-cebele.si. Na prijavnem obrazcu se navedejo vse dejavnosti, ki jih občina izvaja v korist ohranjanja čebelarstva v **dotičnem letu**, ki jih lahko podkrepite tudi s fotografijami. Izpolnjene prijavnice obrazce posredujete na naslov ČZS, Brdo 8, 1225 Lukovica najkasneje **do**

31. 10. 2017. Po zaključku prejema prijav bo strokovna komisija v ožji izbor izbrala 3 slovenske občine, ki se bodo potegovale za naziv čebelam najprijaznejša občina v letu 2017. Predlagatelji občin bodo o rezultatih natečaja obveščeni elektronsko. Semenarna Ljubljana bo vsem čebelarjem iz najboljših treh občin podarila po tri vrečke različnih semen medovitih rastlin. V primeru dodatnih vprašanj se lahko obrnete na Natašo Lilek (natasa.lilek@czs.si, 040/436 519, 01/729 61 29).

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Izdelava razvojnih načrtov v čebelarstvu

ČZS, JSSČ, v jesenskem času organizira usposabljanje z naslovom Izdelava razvojnih načrtov. V okviru usposabljanja bomo predstavili program, s pomočjo katerega boste čebelarji lahko preverili svoje ideje o možnosti podjetniškega razvoja na področju čebelarstva. Res, da se večina čebelarjev ukvarja s čebelarstvom prav zaradi pridelave medu, vendar pa je čebelarstvo zelo široka dejavnost in prav zaradi tega imamo čebelarji veliko možnosti za razvijanje podjetniških idej v čebelarstvu. Od tega, da se odločimo za povečanje čebelarstva, da se usmerimo v trženje

in odpremo novo prodajno mesto, da se vključimo v sheme višje kakovosti Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo, Kraški med, Kočevski gozdni med, da se odločimo za pridelavo cvetnega prahu, propolisa, matičnega mlečka, da se začnemo ukvarjati z vzrejo čebeljih matic ... Možnosti je zares veliko, treba je imeti želje, ideje, jasno vizijo in seveda tudi finančna sredstva ...

Predstavili vam bomo program, ki omogoča, da analiziramo čebelarstvo in njegovo poslovno uspešnost, kamor sodi analiza velikosti čebelarstva, delovne intenzivnosti, kapitalne zmogljivosti, ravni potrebnega znanja in naložbene zmogljivosti. Program omogoča tudi preverjanje poslovne uspešnosti čebelarstva, kar kažejo kazalci finančne stabilnosti, trajnostnega razvoja, delovnega okolja, inovativnosti in dobička.

Naslednji sklop se nanaša na analizo okolja, v katerem čebelar deluje. Okolje je za marsikaterega čebelarja zelo pomembno in odločilno, saj nas zaznamuje z dejstvom, ali bo v okviru lokacije/okolja, v katerem čebelarimo, možna širitev ali povečanje čebelarstva. Ta del se ukvarja z vprašanji: kaj pričakujete od bližnje prihodnosti, kakšni bodo trendi cen vaših proizvodov in kakšni bodo trendi cen vložkov, ki so potrebni za delovanje čebelarstva, kateri so glavni razvojni dogodki v družbi, ki bi lahko vplivali na prihodnost vašega čebelarstva?

Vabimo čebelarstva društva, ki vas zanima usposabljanje Izdelava razvojnih načrtov, da pošljete prošnjo na: natasa.strukelj@czs.si.

Nataša Klemenčič Štrukelj, svetovalka JSSČ

Strokovna razprava o ponarejenosti voska in opreme za pridobivanje voska

ČZS, JSSČ, bo v sredo, 18. oktobra 2017, ob 17. uri v Centru biotehnike in

turizma Grm Novo mesto, Sevno 13, Novo mesto, organizirala strokovno razpravo o kakovosti opreme za pridobivanje voska in problematiki ponarejenosti voska. V njej bodo sodelovali: Vlado Auguštin, svetovalec specialist za tehnologijo pri JSSČ, s temo Kakovost opreme za pridobivanje voska ter doc. dr. sc. Lidija Svečnjak, Agronomski fa-

kultet, Zavod za ribarstvo, pčelarstvo, lovstvo i specialnu zoologiju, s temo Ponarejanje čebeljega voska – problem sodobnega čebelarstva. Dr. Svečnjak bo predstavila tehnologije proti ponarejanju voska in aktualno stanje na tržišču satnic. Vljudno vabljeni!

Vlado Auguštin, svetovalec JSSČ

Delavnica sajenja in vzdrževanja nasadov medovitih trajnic

Vabimo vas na delavnico z naslovom "Sajenje in vzdrževanja nasadov medovitih trajnic" pod vodstvom Mojce Rehar Klančič iz vrtnarije Trajnice Golob-Klan-

čič. Organiziramo dve triurni delavnici, ki bosta potekali v soboto 21. in 28. oktobra v Čebelarstem centru Slovenije od 9. do 12. ure. Na delavnici boste prisluhnili predstavitvi medovitih trajnic, zasaditvenih načrtov ipd., si ogledali sadike, pripomočke in material za sajenje ter sadili trajnice v manjšem obsegu. Na posamezno delavnico, ki bo potekala

ob vsakem vremenu, lahko sprejmemo najmanj 20 in največ 40 udeležencev. Cena za delavnico znaša za člane ČZS 16,5 EUR, za nečlane pa 20 EUR. Prijave in plačilo, s katerim potrdite prijavo, sprejemamo najkasneje do pet dni pred posamezno delavnico na: info@czs.si, 01/729 61 00, 041/370 409 (ga. Dimc).

ČZS

Predstavitve knjige Brez čebel ne bo življenja

Vabimo vas na tematski večer v Čebelarstvo knjižnico Janez Goličnik v Čebelarstem centru Slovenije, v okvi-

ru katerega bomo predstavili novo knjigo Brez čebel ne bo življenja. Eden od vodilnih avtorjev knjige Peter Kozmus bo v četrtek, 9. 11. 2017, ob 17. uri predstavil glavne zanimivosti iz knjige, kot so razlogi za izginjanje čebel, države z najbolj onesnaženim medom

ter katere države nudijo čebelarjem največ podpore. Udeležba na tematskem večeru je brezplačna, zaradi organizacijskih razlogov pa prosimo, da svoj prihod sporočite na info@czs.si. Vabljeni!

ČZS

Delavnice terenskih svetovalcev JSSČ

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
4. okt.	16.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ in uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Martin Čuš	Trstenjakova 9, Ptuj	g. Čuš 030/604 071
6. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Rajko Anzeljc	Gasilski dom, Begunje pri Cerknici 25	g. Meden 031/344 147
7. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ in uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Jakob Madjar	Gostilna Kuhar, Puconci 101, Puconci	g. Bedek 041/652 913
8. okt.	10.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ in uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Pavel Praper	Šolski čebeljak na fari, Prevalje	g. Praper 030/604 087
9. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ in uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Jakob Madjar	Čebelji gradič Serdica	g. Kislak 041/723 410
9. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Janez Markič	ČD Karavanke-Begunje, Dub-Bar	g. Avsenik 041/817 753
11. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Dušan Milinkovič	Čebelarsti dom, Sela pri Otovcu 25, Črnomelj	g. Milinkovič 030/431 065
12. okt.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ in uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Peter Babnik	Kulturni dom Vojnik, Celjska cesta 23 A, Vojnik	g. Babnik 030/604 060
13. okt.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ in uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Uroš Smolar	ČD Lovrenc na Pohorju	ga. Obrulj 070/867 344
13. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Franc Podrižnik	Gostišče Vrbovec, Savinjska cesta 4, Nazarje	g. Podrižnik 041/420 821
18. okt.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Brane Borštnik	Jakličev dom, Videm 34, Videm-Dobrepolje	g. Borštnik 031/336 905
18. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNČ	Martin Čuš	Trstenjakova 9, Ptuj	g. Čuš 030/604 071

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
18. okt.	19.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNC	Roman Marinko	ČD Barje	ga. Vidič 070/170 444
18. okt.	20.00	Uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Roman Marinko	ČD Barje	ga. Vidič 070/170 444
19. okt.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNC in uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Franc Kobe	Kmetijska šola Grm Novo mesto	g. Kobe 041/940 606
19. okt.	18.00	Pridelava medu in sheme kakovosti	Roman Marinko	Bralnica v Španskih Borcih, Zaloška 61, Ljubljana	g. Trušnovc 031/253 929
19. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNC	Franc Podrižnik	Gasilni dom, Ravenska vas 3, Zagorje ob Savi	g. Veteršek 041/545 677
20. okt.	18.00	Uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Dušan Milinkovič	Nekdanja OŠ Metlika	g. Škulj 031/431 065
23. okt.	16.00	Uporaba spletnih aplikacij v čebelarstvu	Franc Tratnjek	ČD Beltinci, Mladinska ulica 2, Beltinci	g. Tratnjek 041/606 013
23. okt.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNC	Uroš Smolar	ČD Ruše	g. Smolar 041/278 425
23. okt.	18.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNC	Franc Tratnjek	ČD Beltinci, Mladinska ulica 2, Beltinci	g. Tratnjek 041/606 013
24. okt.	17.00	Izpolnjevanje obrazcev SDHNC	Peter Babnik	Otročji kino, Trubarjeva 13, Laško	g. Šolar 030/604 069

Urniki usposabljanj v oktobru

Vsa usposabljanja so namenjena vsem slovenskim čebelarjem. **Člani ČZS morajo na usposabljanja obvezno prinesiti izkaznico ČZS!** Iz objektivnih razlogov bo urnik lahko naknadno spremenjen in dopolnjen. Vse spremembe bodo objavljene na naši spletni strani www.czs.si. **Na usposabljanja**

o Apitehničnih ukrepih, Smernicah dobrih higienskih navad (osnovne in obnovitvene) s seboj obvezno prinesite veterinarski dnevnik. VF NVI izvaja znotraj Programa izobraževanja s področja zdravstvenega varstva čebel izobraževanja v naslednjih vsebinskih sklopih: **1. sklop:** Prepoznavanje bolezenskih znakov bolezni pri čebeljih družinah; **2. sklop:** Ugotavljanje in zdravljenje najpogostejših bolezni pri čebeljih družinah; **3. sklop:** Ukrepi za

zaščito zdravja čebel s področja obvladovanja varoze; **4. sklop:** Poznavanje zdravil za zdravljenje bolezni pri čebeljih družinah, sledljivost nabave in uporabe zdravil, ustrezno shranjevanje zdravil in neškodljivo odstranjevanje neporabljenih zdravil; **5. sklop:** Pravilna uporaba zdravil za zdravljenje bolezni pri čebeljih družinah, vodenje in hranjenje evidenc; **6. sklop:** Izobraževanje čebelarjev začetnikov s področja zdravstvenega varstva čebel.

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
5. okt.	16.00	2. sklop *	mag. Vida Lešnik	OŠ Janka Padežnika, Iztokova ul. 6, Maribor	ga. Lešnik 041/645 729
6. okt.	16.00	5. sklop *	Alenka Jurič	Čebelarstvo Pavlovič, V Logu 63, Rogatec	ga. Jurič 041/900 005
6. okt.	17.00	Trženje čebeljih pridelkov in izdelkov	Nataša Klemenčič Štrukelj	Dom čebelarjev Škofja Loka, Brode 37, Škofja Loka	g. Demšar 041/482 982
9. okt.	17.00	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarska zakonodaja s področja prodaje in trženja	Nataša Klemenčič Štrukelj	Ljudska univerza Postojna (Stara šola), predavalnica št. 6, Ljubljanska cesta 2	g. Posega 031/280 247
10. okt.	17.00	5. sklop *	Alenka Jurič	Čebelarski dom, Šmarje pri Jelšah	ga. Jurič 041/900 005
11. okt.	18.00	Pridelava in predelava voska	Vlado Auguštin	Jakličev dom, Videm Dobropolje 34	g. Cimerman 031/780 533
12. okt.	16.00	2. sklop *	Alenka Jurič	sejna soba Občine Šentjur, Šentjur	ga. Jurič 041/900 005
16. okt.	16.00	5. sklop *	mag. Vida Lešnik	Večnamenska dvorana Juršinci, Juršinci 10, Juršinci	ga. Lešnik 041/645 729
19. okt.	16.00	4. sklop *	mag. Vida Lešnik	Čebelarski dom ČD Cerkvenjak, Čagona 70 a, Cerkvenjak	ga. Lešnik 041/645 729
23. okt.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	mag. Andreja Kandolf Borovšak	Čebelarski dom ČD Šmarje pri Jelšah	g. Pušnik 031/518 411
23. okt.	18.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu – OBNOVITEV	Nataša Lilek	Kulturni dom Preddvor	g. Kokl 041/538 223
25. okt.	16.30	Priprava čebeljih pridelkov za prodajo in čebelarska zakonodaja s področja prodaje in trženja	Nataša Klemenčič Štrukelj	OŠ Mengeš, Šolska ulica 11, Mengeš	g. Boštjančič 041/622 579

* Program izobraževanja s področja zdravstvenega varstva čebel (vsi izvajalci so dr. vet. med.)

Hladna jesen je pravi čas za nakup vetrovke

Na voljo so oblačila za prosti čas. Naročila sprejemamo v tajništvu ČZS na 041/370 409, 01/729 61 00 ali barbara.dimc@czs.si. Oblačila pošljemo tudi po pošti.

Tajništvo ČZS

Artikel	Cena v EUR z DDV
polo majica (moška in ženska)	18,30
majica (moška in ženska)	15,30
vetrovka (moška in ženska)	60,70
kapa	7,9

FTN d.o.o.

Nad izviri 34
2204 Miklavž na Dravskem polju

www.trgovinica.si

02/62-96-226

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 8. do 14. ure.

UGODNE CENE KOZARCEV IN POKROVČKOV

Sušilniki SUŠA

Za sušenje cvetnega prahu in taljenje kristaliziranega medu, sušiti je mogoče tudi sadje, zelenjavo, zelišča, gobe itd.

Blaž Okorn, s. p.
Sp. Sorica 1a
4228 Železniki
tel.: 04/519 80 30 ali
031/542 517
e-pošta:
blaz.okorn@siol.net
www.susilnicesadja.si

Sušilniki spadajo med subvencionirano čebelarstvo opremo.

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE
☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81
GSM 051 614 683

www.kipgo.net; kipgob@gmail.com

PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA
☎ (01) 729 61 30, GSM 051 352 952 e-mail: cebelarna.lukovica@gmail.com

OBIŠČITE NAS
V NAŠI SPLETNI
TRGOVINI
WWW.KIPGO.NET

VENTILACIJSKI KOMBINEZONI in JOPIČI
-zračen
-narejen je iz treh slojev tkanine in predstavlja zato popolno zaščito pred piki čebel

IZDELUJEMO:
-PRAŠILČKE: 3S, 4S, 5S, 7S
-PANJE AŽ: 9S, 10S, po naročilu 11S, 12S
-PANJE AŽ 3E 9S, 10S, po naročilu 11S
-PANJI AŽ KOZINC 11+3

SIRUP ZA HRANJENJE ČEBEL

IZPARILNIK ZA OKSALNO KISLINO
12 in 220V

IZOLACIJSKA PENA ZA AŽ PANJE

EMBALAŽA ZA MED:
-STEKLENA
-PLASTIČNA
-KARTONSKA
-POKROVČKI

NALEPKE ZA MED, CVETNI PRAH, MEDENE PIJAČE IN PRELEPKE
od 0,28 EUR/POLA

TOPLLOTNE OMARE ZA SEGREVANJE MEDU IN SUŠENJE CVETNEGA PRAHU
TOPLLOTNE KOMORE NA KOLESIH

EMBALAŽA ZA MED:
-STEKLENA
-PLASTIČNA
-KARTONSKA
-POKROVČKI

NAROČENO >OŠLJEMO TUDI PO POŠTI!

Mali oglasi

PRODAM

Cvetni prah, pakiran po 5 kg, zamrznjen, letošnji, tel.: 041/990 360.

Cvetni prah, kakovosten, posušen, letošnji, po pošti ali prevzem 2x mesečno ob izvozih AC na relaciji Domžale-Lendava, tel.: 040/957 885.

Ajdov, akacijev, cvetlični in lipov med, lastne pridelave, možna dostava po vsej Sloveniji, tel.: 040/217 542.

Akacijev, cvetlični, lipov, gozdni in ajdov med, tel.: 041/784 775.

Akacijev, cvetlični, lipov, kostanjev in gozdni, med ter matični mleček, tel.: 041/587 573.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in gozdni med, letošnji, v kozarcih ali sodih (severna Primorska), tel.: 041/881 830.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in gozdni med, dostava po celi Sloveniji, tel.: 041/385 620.

Akacijev, cvetlični, kostanjev in ajdov med, lastna pridelava, možnost dostave v Ljubljano, cena po dogovoru, tel.: 041/252 695.

Akacijev, cvetlični in gozdni med, z analizami, pridelan v največjem čebelarstvu v Sloveniji, ter matični mleček odlične kakovosti, tel. 031/734 905.

Cvetlični in gozdni med (okolica Kočevja), tel.: 041/491 327.

Akacijev, cvetlični in ajdov in med (Prekmurje), tel.: 041/298 199.

Cvetlični med, tel.: 051/225 916.

Cvetlični med, tel.: 031/882 295.

Cvetlični med, tel.: 02/528 11 57.

Cvetlični in kostanjev med v kozarcih, možna dostava, tel.: 041/620 810.

Lipov med, cena po dogovoru (okolica Tolmina), tel.: 051/342 674.

Gozdni med v kozarcih ali sodih (Zgornja Savinjska dolina), tel.: 041/299 922.

Bohinjski gozdni med, zamrznjen cvetni prah in deviški vosek, tel.: 041/699 092.

Kakovosten kostanjev, gozdni in smrekov med s SMGO, količina in cena po dogovoru (okolica Maribora), tel.: 02/671 90 89 (po 19h).

Tovornjak IVECO 35-8, brez kesona, 4 x 2 m (okolica Ljubljane), tel.: 041/670 726.

Kakovosten letošnji kostanjev, gozdni in smrekov med v kozarcih ali sodih (SMGO-certifikat), tel.: 070/869 248.

Nove AŽ 7- in 10-satarje – tudi 3-etažne, možna menjava za čebelje družine, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Točilo za med, 3-satno, in talilnik za med (Šmarje - Sap), tel.: 041/800 196 Nove AŽ-panje, 10-satne (Trebnje), tel.: 041/223 564.

Čebelje družine na 5, 7 in 10 satih, tel.: 040/302 523.

Lipove deske, 32 in 53 mm (Kozjansko), tel.: 040/211 346.

Čisti propolis, tri kg, cena po dogovoru ter 200 kg cvetličnega meda, tel.: 040/302 523.

Montažni čebelnjak (les, železo) kapacitete 12 10-satnih AŽ-panjev in 8 rezervnih 5-satnih AŽ-panjev (Jesenice), tel.: 031/815 581.

Cvetlični med, večje količine, različna pakiranja, možna dostava, tel.: 069/631 328.

Privabimo čebele!

Bogata ponudba semen medovitih rastlin

VRTNI CENTER KALIA SEMENARNE Ljubljana

- semena medovitih cvetic in zelišč,
- sadike medovite okrasne drevnine, enoletnic in trajnic.

www.semenarna.si

APIS MED

ČEBELARSTVO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00–12.00
16.00–18.00
ob sobotah zaprto

apis.med93@gmail.com

10-SATNI AŽ-PANJ	NAKLADNI AŽ-PANJ	IZOLACIJSKA PENA	PREDELAVA VOSKA V SATNICE SAMO 1,20 EUR/KG	100-KG RSF-POSODA 10% ZNIŽANJE - AKCIJSKA CENA 87,3 EUR	PRAŠILČEK AŽ 3-, 5-, 7- IN 9-SATNI	TRIETAŽNI AŽ-PANJ	GRELNIKI ZA MED VIŠINA 80 CM 187 EUR VIŠINA 100 CM 197 EUR	KAKOVOSTNA RSF-TOČILA IN POSODA	STANDARDNI LR- IN DVOTRETINJSKI LR-PANJ
KRMILNIK ZA PLASTENKO									

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,20 EUR/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. ■ Odkupujemo vosek po največ 7,00 EUR/kg. ■ Priznana vzrejalnišče čebeljih matic Debevec. Sprejemamo naročila.

• Panji so izdelani natančno in kakovostno. • Kakovostna izdelava po ugodni ceni. • Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZAČETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (rogljični spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873

www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo *Strgar* d.o.o., Prtičeva ulica 10 a, 1291 Škofljica
Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

DOLINŠEK MARJAN S.P., IZDELAVA ČEBELARSKÉ OPREME, MD OPREMA

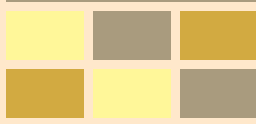
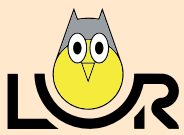
Osmukalniki, kateri ne plesnijo.

Gladež 27
1411 Izlake
mobi: 041 985 313
tel.: 05 973 05 36 po 15 uri
e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po ugodnih cenah.

Čebelarški center Gorenjske v Lescah, Rožna dolina 50a, vam omogoča:

- izdelavo satnic iz vašega voska,
- odkup voska,
- nakup AŽ- in LR-satnic.

Vse informacije dobite na: www.cricg.si ali 031/628 499

Wachs HÖDL

Wachsverarbeitung | Imkereiartikel
Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
Telefon & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
Ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00
Sobota 8.00–12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju Logar trade, d. o. o., iz šenčurja in Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom!
Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost prisostvovati predelavi svojega voska ali starega satja! Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
- Zelo ugodno razmerje med količino in kakovostjo.
- Po želji izdelujemo satnice vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas:
od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure
sobota: od 8. do 13. ure.

GSM: 051/348-426
e-mail: jana.pp@amis.net
www.cebelarski-center.si

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

- Satniki AŽ-lipovi, rogljični
- Panji AŽ, LR
- Čebelarska oprema in drobni pribor
- Čebelje pogače

- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar

- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naročeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po vaši želji dostavimo na dom!

Zapustili so nas

VLADIMIR FIDLER
24. 9. 1951-24. 3. 2017

Novica, da se je dokončno poslovil naš čebelar Vladimir Fidler, nas je zelo presenetila, a hkrati zdrnila, da smo se za nekaj časa ustavili. V čebelarstvih

krogih smo kmalu zaznali njegovo dobrovoljnost in vneto čebelarjenje. Svoje delo je opravljal zgledno, nam vsem v veselje in korist. Velik del svojega življenja je posvetil čebelarjenju. Nikoli ne bomo pozabili njegove dobre volje, prijaznosti in življenjskega optimizma. Dragi Vlado! Tvoje drobne prijateljice so poletele iz panjev, obkrožile čebelnjak in tvoj domek – tebi v pozdrav in poslednje slovo. Pogrešale bodo tvoje obiske ter skrb

za njihovo zdravje in dobro počutje.

ČD Šmarje pri Jelšah

MIHA POTOČAR
1946-2017

Zapustil nas je dolgoletni čebelar Miha Potočar

z Dvora pri Žužemberku. Kot 10-letni fantič je začel čebelariti pri svojem očetu. Čebelaril je 62 let, nazadnje z 39 panji. Leta 1975 se je vključil v ČD Dvor in bil en mandat tudi njegov predsednik. Leta 1995 se je aktivno vključil tudi v ČD Straža - Dolenjske Toplice. Več kot 330 prostovoljnih delovnih ur je opravil pri obnovi čebelarskega doma v Podstenicah. Svoje znanje je prenašal na nove čebelarje, navdušil je sina Miho

Izdelava prevoznih čebelnjakov AŽ- in nakladnih

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
Telefon: 031 681 589

Čebelarska tehnična
www.apiscale.eu samo **95,40 EUR**

- ločen brezžični display
- spremljanje moči družin
- spremljanje donosa medicine
- pravočasno ukrepanje ob rojenju
- pravilno krmljenje
- za vse vrste panjev

041/844-482
Matevž Strgar s.p., Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljica

www.cebelar.net

PANJ AŽ 10 satni
Cena: **99 eur**

PANJ LR 10 satni
Cena: **75 eur**

PVC POSODA ZA MED 21 l / 30 kg
Cena: **4,50 eur**

PONUDBA VELJA DO RAZPRODAJE ZALOG!
Medom d.o.o., Dolnja Bitnja 19 a, 6255 Prem

Dr. Gosar

Eko koncentraci Ameriški slamnik, rdeča pesa ... Koncentrati za mešanje z medom **z odlično prodajno zgodbo.**

Polnjenje medu Polnjenje medu v priročni embalaži (pomoč pri deklaraciji in dizajnu).

Inhalacija iz panja Različni inhalacijski seti, inhalacijo aerosola iz panja.

info@dr-gosar.si; www.dr-gosar.si; 041674724

Popust za člane ČZS

www.krze.si

TRADICIONALNA IZDELAVA VSEH VRST AŽ PANJEV NAJBOLJŠI SLOVENSKI SMREKOV LES ROGLJIČENI (CINKANI) SPOJI

MIZARSTVO KRŽE 1930

NARAVNI MATERIALI VANA ODLIČNA IZDELAVA

DO KONCA POLETJA 2017
PRI ENKRATNEM NAKUPU DESETIH PANJEV VAM PODARIMO PRAŠILČEK

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
041 420 200 01/755-13-17

ter mu pomagal pri izgradnji dveh učnih čebelnjakov in uveljavitvi čebelarških krožkov na OŠ Žužemberk PŠ Dvor in OŠ Dolenjske Toplice. Prijetni so bili pogovori o njegovih čebelarških izkušnjah. Za zasluge je prejel odličji A. J. III. in II. stopnje.

ČD Straža - Dolenjske Toplice

VIKTOR CVELBAR
1923-2016

Lani poleti smo se poslovili od svojega dolgoletnega člana Viktorja. Poznali smo ga kot vestnega, marljivega in naprednega čebelarja. Čebelariti je začel v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja s tremi AŽ-panji. Svoje dolgoletne medene in uspešne izkušnje je rad delil z drugimi, najraje mlajšimi čebelarji. Aktiven je bil društvu, še posebej pri obnovi društvenega čebelnjaka in občinski čebelarški zvezi, saj je bil dva mandata tudi predsednik. Čeprav je bil že štiriindevetdesetletnik, je bil še vedno zaljubljen v čebelo in čebelarjenje. Za čebelarjenje je navdušil tudi svoja sinova, ki bosta tradicijo peljala naprej. Zahvaljujemo se mu za vse, kar je dobrega storil za čebelarško društvo in naše čebelarje. Ohranili ga bomo v lepem in trajnem spominu.

ČD Cerknica

BOŠTJAN ROBLEK
1937-2017

Februarja smo se z govorom in društvenim praporom poslovili od Boštjana Robleka. Rodil se je 1. 1937 v Bašlju pri Preddvoru. Čebelariti je začel že v rani mladosti. Po poklicu je bil profesor strojništva, živel in služboval je v Ljubljani. Večna želja, da se vrne v rojstni kraj, se mu je izpolnila. Z ženo Metko sta zgradila topel dom in lepo poslikan čebelnjak, katerega fotografija je krasila čebelarški koledar za leto 2010. Bil je aktiven, se zanesljivo udeleževal predavanja, raznih delavnic in stremel k poglobitvi čebelarškega znanja. Za vestno delo v društvu in čebelarstvu nasploh je odlikovan z odličji A. J. III. in II. stopnje ter društvenim priznanjem – plaketo Frana Lakmayera. Boštjan je bil poseben in edinstven človek.

ČD Fran Lakmayer Preddvor

IVAN PEČNIK
1941-2017

V letošnji pomladi smo se mozirski čebelarji poslovili od dolgoletnega in aktivnega člana svoje družine Ivana – Janeza Pečnika. V naše vrste se je včla-

nil leta 1985. Čebelaril je s 30 čebeljimi družinami. Kot čebelar je bil uspešen in priljubljen, aktiven pa je bil tudi na številnih drugih področjih. Več mandatov je bil član UO naše družine in član komisije za čebelje bolezni. Za svoje uspešno delo je prejel odličje A. J. III. stopnje, leta 2011 pa odličje A. J. II. stopnje in ob 70-letnici priznanje Čebelarške zveze SAŠA. Ohranili ga bomo v prijaznem spominu.

ČD Janeza Goličnika Mozirje

LADO NEBEC
3. 4. 1960-21. 3. 2017

V marcu smo se poslovili od Ladota Nebca. Doma je bil iz vasi Sela pri Lavrici. V prisotnosti čebel je živel že v otroških letih. Njegov oče z istim imenom je imel kar veliko čebelarstvo, prevozno enoto, doma pa so imeli lep čebelnjak, grajen iz brun in krit s slamo. Lado se je izučil za avtomehanika in to delo uspešno opravljal tudi kot samostojni podjetnik. Poklicno delo mu ni dopuščalo, da bi poleg tega še čebelaril. Pred nekaj leti si je nabavil čebele in se včlanil v ČD Škofljica. Še v februarju je bil prisoten na občnem zboru društva, zato nas je vest o njegovi smrti zelo presenetila. Od njega smo se poslovili na pokopališču Rudnik z društvenim praporom.

ČD Škofljica

ALOJZ BOŠTJANČIČ
25. 2. 1932-7. 4. 2017

Na začetku aprila smo se ilirskobistriški čebelarji za vedno poslovili od svojega čebelarja Alojza Boštjančiča. Čebelariti je začel leta 2001 s štirimi družinami, leta 2003 pa je imel že 46 družin. Zelo rad je imel čebele in zagotovo tudi čebele njega. Bil je aktiven član društva, pred leti je opravljal tudi zahtevne naloge tajnika in prvi je v društvu začel pripravljati pašni red. Prejel je odličje A. J. Ohranili ga bomo v spoštljivem in trajnem spominu.

ČD Anton Žnideršič Ilirska Bistrica

ZORAN TONČIČ
1958-2017

Veliko prezgodaj nas je po težki bolezni zapustil naš čebelar in prijatelj Zoran. Poznali smo ga kot človeka, ki je zelo ljubil naravo in v njej iskal moči za življenje. In prav to ga je tudi pritegnilo v čebelarstvo. K temu je pripomogel tudi njegov stric Anton, ki mu je dal potrebne napotke in nasvete. Čebelariti je začel pred 16 leti in se tudi včlanil v ČD Idrija ter bil vseskozi

dejaven član. Čebelaril je veliko prizadevnostjo, željo in posebnim občutkom, da naredi vse, kar je potrebno za svoje čebele, za kar je prejel tudi priznanje ČD. Čebele so bile Zoranu tudi v razvedrilo in opora pri prenašanju bolezenskih težav, ki so ga spremljale kar dolga leta. Ohranili ga bomo v spoštljivem in trajnem spominu.

ČD Idrija

JOŽE ANŽEL
1931-2016

Poslovali smo se od svojega najstarejšega člana. Član je bil kar 61 let. V lasti pa je imel tudi po 40 in več čebeljih družin. Rad je imel naravo in z njo znal tudi živeti. Vseskozi pa je živel tudi z našim društvom, bil član UO in drugih organov. Izkazal se je z nešteto prostovoljnimi urami, ko smo gradili čebelarški paviljon in društveni čebelnjak. Bil je mojster za mizarska in druga dela. Vseskozi je zvesto sledil novostim in novim odkritjem v biologiji in življenju čebel. Med prvimi je nabavil aparat za dimljenje čebel in se uspešno spopadal z varozo in drugimi čebeljimi boleznimi. Svoje znanje je velikodušno prenašal tudi na mlajše čebelarje, ki jim je pogosto podarjal čebelje roje in jim tudi drugače pomagal.

ČD Ruše

ALOJZ PUKL
1926-2017

18. 4. 2017 smo se poslovili od svojega najstarejšega in častnega člana društva g. Alojza Pukla. Čebelariti je začel že daljnega leta 1940 in ostal zvest tej dejavnosti vse do svoje smrti. Pred 77 leti je začel čebelariti z »dunajčani«, kasneje si je kot izučen kolar sam izdelal AŽ-panje in vse do leta 1998 je čebelaril z 20 družinami. Svojo čebelarstvo pot pa je končal s Kirarjevimi panji. Pokojni Lojzek, kot smo mu rekli, v vseh letih članstva ni izpustil nobenega sestanka in skupno dogovorjenih dejavnosti. Bil je vzor vestnosti članstva nam vsem. Zato je prejel vsa možna društvena priznanja, vključno z odličje-ma A. J. III. in II. stopnje.

ČD »Alojz Greif« Hoče

STANKO BELINC
5. 12. 1936-27. 4. 2017

Stanko je mladost preživel v Slovenj Gradcu. Čebelariti je začel že v mladosti in čebelaril vsa leta življenja. Leta 1958 se je preselil v Mežico in se včlanil v našo čebelarstvo družino. Od leta 1978 in do zaključka leta 2016 je bil blagajnik. Polnih 38 let je vodil blagajno. Bil je vzoren čebelar in dru-

žinski oče. Za uspešno delo v čebelarstvu je prejel odličji A. J. III. in II. stopnje. Čebelarji Mežice ga bomo zelo pogrešali, saj ni bil samo blagajnik, pomagal je pri gradnji našega doma, okolice in pri organizaciji številnih družabnih srečanj in izletov, ki jih prirejamo vsako leto. Čebelarji Mežice smo mu hvaležni za vso skrb in delo v družini.

ČD Mežica

FRANC KOVAČIČ
1941-2017

V letošnjem maju smo se poslovili od svojega člana Franca Kovačiča z Vira pri Domžalah. Rojen je bil na Humu pri Ormožu. Začetek njegovega čebelarjenja sega v leto 1993, ko je v oskrbo prevzel sinove čebele, in od tedaj ga čebele niso več zapustile. Leta 1995 je bil eden od ustanovnih članov novoustanovljenega samostojnega ČD Mengeš, kjer je skupaj z ženo Ano ves čas, kljub občasnim zdravstvenim težavam, aktivno in vsestransko deloval. Za njegovo delo mu je ČD Mengeš podelilo odlikovanji A. J. III.

in II. stopnje. S svojim delovanjem je pomembno prispeval k uspešnemu delovanju društva, družinsko čebelarstvo tradicijo pa naprej ohranja sin Franjo. Čebelarji ČD Mengeš bomo prijatelja Franca ohranili v lepem spominu.

ČD Mengeš

MATIJA ŠNELER
1936-2016

S poslovilnim govorom, društvenim in metliškim praporom smo se poslovili od dobrega čebelarja Matije. Čebelariti je začel že kot otrok in ljubezen do čebel ga je spremljala vse življenje. V najboljših letih si je nad domačijo v Damlju zgradil čebelnjak za več kot 80 AŽ-panjev, ki jih je sam izdelal. Ni imel izgub čebel zaradi varoze in je imel lepe donose medu. V zadnjih dvanajstih letih je svoje bogato znanje in izkušnje pri delu s čebelami prenesel na sina Mateja. Član ČZS je bil 62 let. Rad se je udeleževal predavanj, ekskurzij in družin s kolegi čebelarji. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD ob Kolpi in Lahinji

Med čebelarstva PISLAK BALI

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

Obveščamo Vas, da pri nas lahko kupite v Sloveniji pridelan matični mleček odlične kakovosti, prav tako pa tudi cvetlični in gozdni med v zeleni količini ali pakiran v kozarce.

031/734 905 • info@cebelarstvo-pislak.si • www.cebelarstvo-pislak.si

IZPARILNIK ZA OKSALNO
KISLINO Z VROČIM ZRAKOM

Art. 7816

BRIZGALKA ZA OKSALNO
KISLINO S CEVKO,
avtomatska 1-5 ml za AŽ ali LR panje

redna cena: 48,00-EUR
akcijska cena: 43,20 EUR

Art. 7810,
7809

TOPLOTNA OMARA ZA
SEGREVANJE MEDU, NERJAVEČA

Art. 7161, 7162, 7122

Art. 7811

IZPARILNIK VARROX ZA
OKSALNO KISLINO 12V - 12A

redna cena: 115,00-EUR
akcijska cena: 105,80 EUR

Art. 3302

RAZLIČNI MODELI GRELCEV
ZA SEGREVANJE MEDU

Art. 7102, 7101

Art. 7110, 7111, 7112

KUHALNIK VOŠČIN OKROGLI
S PARNIM UPARJALNIKOM
ZA AŽ IN LR SATE

redna cena: 305,00-EUR
akcijska cena: 283,65 EUR

LOGAR TRADE D.O.O.

04 25 19 410

POSLOVNA CONA A 41
SI-4208 ŠENČUR

info@logar-trade.si

www.logar-trade.si

Naročeno vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

Pri gotovinskem nakupu čebelarске opreme nad 100,00 €, priznamo čebelarjem z veljavno čebelarско izkaznico 4% popusta.

ApiLifeVar

4 AKTIVNE UČINKOVINE proti varozi

- Visoka učinkovitost (višja od 90-95%)
- Ni rezistence
- Enostavna & vama uporaba
- Podprto z več kot 15 let izkušenj
- Odobreno za ekološko čebelarstvo
- Odmerek prilagodljiv glede na stopnjo okuženosti z varozo, temperaturo in tip panja

Api-Bioxal

Samozavest odobrenega tretiranja

- ZAGOTOVLJENA KAKOVOST za čebele, čebelje izdelke in potrošnika
- OPTIMALNA KONCENTRACIJA za maksimalno učinkovitost (> 96%) in odlično toleranco
- ČAS DAJANJA:
ZIMA (malo ali nič zaroda)
POMLAD (rojenje)
POLETJE (blokirano leženje jajčec)

Zdravilo brez recepta. Pred uporabo natančno preberite navodilo!
O tveganju in neželenih učinkih se posvetujte z veterinarjem ali s farmacevtom.

080 13 15 Alveis by Chemicals Laif spa
VETCONSULT PHARMA d.o.o.

EVROPSKO PRIZNANJE KAKOVOSTI

VČLANITE SE V
KLUB NAJBOLJŠIH!

Vključite se v evropske sheme kakovosti in dokažite kupcem, da delate dobro, da je vaš med višje kakovosti in z znanim poreklom. Pokličite na 01/729 61 29 Natašo Lilek ali pišite na natasa.lilek@czs.si.

Vsebinska tega promocijskega oglasa predstavlja le stališča avtorja in je v njegovi izključni odgovornosti. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za uporabo informacij, ki jih vsebuje to gradivo.